

Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка

Факультет іноземної та слов'янської філології

Кафедра англійської філології та лінгводидактики

Древаль Альона Андріївна

Актуалізація мовної особистості детектива в сучасному британському теледискурсі (на матеріалі телесеріалу *Sherlock. Season 1.*) та її репрезентація українською мовою

Галузь знань 03 Гуманітарні науки

Спеціальність 035 Філологія

Спеціалізація 035.041 Германські мови та літератури (переклад включно),
перша – англійська

Освітня програма Англійська та німецька мови (переклад включно)

Кваліфікаційна робота

на здобуття освітнього ступеня магістра

Науковий керівник

_____ О.В. Багацька,

кандидат філологічних наук,

доцент кафедри англійської філології

та лінгводидактики

« ____ » _____ 20__ року

Виконавець

_____ А.А. Древаль

« ____ » _____ 20__ року

Суми 2021

Sumy Makarenko State Pedagogical University
The Department of Foreign and Slavic Philology
The Chair of English Philology and Linguodidactics

Dreval Al'ona Andriivna

**Actualization of the Language Personality of the Detective
in the Modern British Television Series "Sherlock. Season1"
and its Representation in Ukrainian**

Field of Study 03 The Humanities

Program subject area 035 Philology

Study program 035.041 Germanic Languages and Literature

(Translation Included), Major - English

Educational program English and German Languages (Translation Included)

Graduation Project

Supervised by

Associate Professor

Bagatska O.V.

Performed by

Dreval Al'ona

Sumy 2021

ЗМІСТ

ВСТУП	5
РОЗДІЛ 1. Мовна особистість у сучасній дискурсології	9
1.1 Поняття медійного дискурсу та підходи до його вивчення.....	9
1.2 Статус теледискурсу у сучасних лінгвістичних студіях.....	16
1.3 Мовна особистість та способи її моделювання в сучасних дискурсивних дослідженнях.....	18
1.4 Британський телесеріал <i>Sherlock</i> у контексті сучасного англомовного теледискурсу.....	23
ВИСНОВОК до РОЗДІЛУ 1.	29
РОЗДІЛ 2. Мовна особистість персонажа у сучасному британському телесеріалі <i>Sherlock. Season 1</i>.	31
2.1 Способи моделювання мовної особистості персонажа.....	31
2.1.1 Соціолінгвістичний чинник мовної особистості головного персонажа Шерлока Холмса.....	33
2.1.2 Психолінгвістичний чинник мовної особистості головного персонажа Шерлока Холмса.....	35
2.1.3 Лінгвокультурологічний чинник мовної особистості головного персонажа Шерлока Холмса.....	39
2.2 Мовні засоби репрезентації мовної особистості Шерлока Холмса у телесеріалі <i>Sherlock. Season 1</i>	42
2.2.1 Лексичні засоби репрезентації мовної особистості Шерлока Холмса.....	43
2.2.2 Стилiстичні засоби репрезентації мовної особистості Шерлока Холмса.....	48
2.2.3 Граматичні засоби репрезентації мовної особистості Шерлока Холмса.....	53
ВИСНОВОК до РОЗДІЛУ 2.	55
РОЗДІЛ 3. Особливості використання перекладацьких трансформацій при перекладі телесеріалу <i>Sherlock. Season 1</i>.	59

3.1 Лексичні особливості реалізації мовної особистості Шерлока Холмса при перекладі телесеріалу <i>Sherlock. Season 1</i>	60
3.2 Стилiстичні особливості реалізації мовної особистості Шерлока Холмса при перекладі телесеріалу <i>Sherlock. Season 1</i>	66
3.3 Граматичні особливості реалізації мовної особистості Шерлока Холмса при перекладі телесеріалу <i>Sherlock. Season 1</i>	73
ВИСНОВОК до РОЗДІЛУ 3.	78
ВИСНОВОК	81
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	91
SUMMARY.....	98

ВСТУП

У суспільстві комунікативні процеси є значущими чинниками соціальних змін. Все більш помітною стає роль мови, що стимулює, програмує те, що відбувається в соціумі. Різноманітні способи мовного освоєння дійсності опосередковують та організують соціальні взаємодії на всіх рівнях їх здійснення. Наслідком подібних змін у соціумі стала проблематизація безпосереднього учасника соціальної комунікації – мовної особистості. З одного боку, спостерігається зростання свободи вибору сценаріїв мовної поведінки, збільшення можливостей мовної самопрезентації та самореалізації мовної особистості у процесі колективного породження комунікативної реальності. З іншого боку, наростання агресивності комунікативного середовища, невизначеності наслідків комунікативних актів робить статус мовної особистості нестійким і часто непередбачуваним.

Проблемою визначення способів моделювання мовної особистості присвячені роботи значної кількості лінгвістів, зокрема Карасика В.І., який розглядає актуальні проблеми лінгвокультурології та теорії дискурсу, пропонує типологію мовних особистостей у ціннісному, пізнавальному та поведінковому аспектах [16, с.105] ; Н. Хомського, який вивчає логіку розвитку науки [50, с.2]; Конецької В.П., яка представила основи теорії соціальної комунікації, види комунікативних систем, рівні комунікації [22, с.58]; Г.В. Ейгера, який потрактовує мовну особистість як єдність мовної свідомості і сукупності мовних практик [10, с.15].

Актуальністю нашого дослідження є поглиблений аналіз специфіки поняття, та функціональні особливості «медіадискурсу», що становить інтерес для лінгвістів, оскільки саме цей вид дискурсу фіксує поточні мовні норми, вводить в корпус мови неологізми, дозволяє відстежити сучасний стан лексико-граматичного складу мови. Для вивчення актуального стану мовної системи необхідно розуміти середовище, з якого приходять лексичні та граматичні одиниці, що впливають на розвиток мовної системи в цілому.

Вихід цієї проблеми за межі лінгвістичного поля досліджень підводить до необхідності вивчення феномену мовної особистості у ширшій перспективі. В рамках даного дослідження буде прокласифіковано існуючі підходи до типологізації мовної особистості як моделі мовної особистості, що базується на єдності соціолінгвістики, лінгвокультурології та психолінгвістики, та розглянуто особистість носія мови крізь мовну діяльність.

В зв'язку з цим **метою** дослідження є виявити та проаналізувати мовні засоби репрезентації мовної особистості Шерлока Холмса у телесеріалі *Sherlock. Season 1* та їх адекватне відтворення під час перекладу оригінального скрипту українською мовою.

Відповідно до поставленої мети були визначені такі основні **завдання** дослідження:

- 1) розглянути поняття мовної особистості та способи її моделювання в сучасних дискурсивних дослідженнях;
- 2) дослідити способи моделювання мовної особистості персонажа;
- 3) проаналізувати мовні засоби репрезентації мовної особистості Шерлока Холмса у телесеріалі *Sherlock. Season 1*;
- 4) виявити особливості використання перекладацьких трансформацій при перекладі телесеріалу *Sherlock. Season 1*;
- 5) дослідити адекватність перекладу телесеріалу українською мовою.

Для виконання цих завдань, у роботі були використані наступні **методи дослідження**: аналіз і синтез теоретичного матеріалу, описовий метод, метод словникових дефініцій, метод перекладацького порівняльного аналізу тексту джерела та тексту перекладу, метод суцільної вибірки.

Матеріалом для даного дослідження є сучасний британський телесеріал *Sherlock. Season 1* та його переклад українською мовою.

Об'єктом дослідження є мовна особистість персонажа у сучасному британському телесеріалі *Sherlock. Season 1*.

Предметом дослідження є лексичні, стилістичні та граматичні засоби репрезентації мовної особистості Шерлока Холмса у телесеріалі *Sherlock*.

Season 1 та їх адекватна передача при перекладі українською мовою за допомогою відповідних перекладацьких трансформацій.

Наукова новизна дослідження полягає в узагальненні теоретичних знань про мовну особистість персонажа в сучасному англomовному теледискурсі та аналізі мовних засобів її актуалізації, а також у виявленні особливостей їх перекладу українською мовою.

Теоретичне значення роботи визначається результатами та висновками дослідження, які є певним внеском у розвиток теорії перекладу та в сучасну лінгвістику.

Практичне значення дослідження полягає у можливості використання його результатів у практиці художнього перекладу, у практиці викладання методики перекладу, у практиці викладання англійської мови у вищих навчальних закладах, на практичних і семінарських заняттях та відповідних спецкурсах.

Апробація результатів дослідження. Основні положення магістерської роботи висвітлено в публікації: Древаль А.А. Способи моделювання мовної особистості персонажа Шерлока Холмса у сучасному британському телесеріалі *Sherlock. Season 1*. Актуальні питання філології та методології: збірник статей студентів/ за ред. В.В.Герман. – Суми: ТОВ «Видавничо-поліграфічне підприємство «Фабрика друку», 2021, С. 42, а також у збірках тез наукових конференцій: Древаль А.А. Статус теледискурсу у сучасних лінгвістичних студіях. Матеріали I Всеукраїнської наукової інтернет-конференції: «Макаренківські читання: Філологічні та методичні студії» – Суми: СумДПУ ім. А. С. Макаренка, 2021, С. 18-20; Древаль А.А. Особливості використання граматичних трансформаций при перекладі телесеріалу *sherlock. Season 1*. Матеріали V Всеукраїнської наукової інтернет-конференції: «Діалог мов і культур у сучасному освітньому просторі» – Суми: СумДПУ ім. А. С. Макаренка, 2021, С. 237-241.

Структура та обсяг магістерської роботи. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел. Обсяг магістерської роботи – 107 сторінок.

У **вступі** визначаються мета, об'єкт і предмет дослідження, зазначені основні завдання і структура роботи.

У першому розділі **МОВНА ОСОБИСТІТЬ У СУЧАСНІЙ ДИСКУРСОЛОГІЇ** розглянуто поняття медійного дискурсу та підходи до його вивчення, з'ясовано статус теледискурсу у сучасних лінгвістичних студіях, досліджена мовна особистість та способи її моделювання в сучасних дискурсивних дослідженнях та проаналізовано британський телесеріал *Sherlock* у контексті сучасного англомовного теледискурсу.

У другому розділі **МОВНА ОСОБИСТІТЬ ПЕРСОНАЖА У СУЧАСНОМУ БРИТАНСЬКОМУ ТЕЛЕСЕРІАЛІ SHERLOCK. SEASON 1** розглянуто способи моделювання мовної особистості персонажа та мовні засоби репрезентації мовної особистості Шерлока Холмса у телесеріалі *Sherlock. Season 1*.

У третьому розділі **ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ПЕРЕКЛАДАЦЬКИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ ПРИ ПЕРЕКЛАДІ СКРИПТУ ТЕЛЕСЕРІАЛУ SHERLOCK. SEASON 1** досліджено адекватність перекладу українською мовою скрипту з використання лексичних, стилістичних і граматичних перекладацьких трансформацій.

РОЗДІЛ 1. Мовна особистість у сучасній дискурсології

1.1 Поняття медійного дискурсу та підходи до його вивчення

В останні десятиліття ХХ століття в науково-лінгвістичній літературі з'явилося поняття дискурсу. Найбільш динамічним розвинутим його видом вважається медіа дискурс, оскільки він являє собою сукупність різних засобів комунікації і способів передачі інформації, що утворюють медіа середовище, яке, внаслідок відсутності інформаційних кордонів, має здатність змінюватися, розвиваючись разом з громадськими явищами і підлаштовуючись під них. З точки зору лінгвістики проблема визначення терміну «медіа дискурс» є актуальною, оскільки саме цей вид дискурсу фіксує поточні мовні норми, вводить в корпус мови неологічну лексику, дозволяє відстежити сучасний стан лексико-граматичного складу тієї чи іншої мови, допомагає виявити тенденції перекладу в рамках окремих тематичних напрямків. Для розуміння функціональних особливостей медійного дискурсу, необхідно дати йому визначення. Червоних В.В. під дискурсом розуміє вербалізування речової мислинневої діяльності, в основі якої лежать як лінгвістичні, так і екстралінгвістичні чинники. Дискурс – це «сукупність текстів, породжених в процесі комунікації» [25, с. 113]

Існують різні типи дискурсу. З одного боку, дослідники розмежовують національні дискурси (наприклад, російська, англійська, іспанська і т.д.), з іншого – в рамках одного національного дискурсу вони виділяють, наприклад, дискурс поетичний, естетичний, науковий, критичний, педагогічний, юридичний, політичний та інші. У порівнянні з іншими типами дискурсу в соціумі найчастіше проявляє себе медіа дискурс, в даний час представлений, головним чином, мережею Інтернет, телебаченням та іншими видами мас-медіа [53, с.24].

Більшість дослідників підкреслюють, що медіа дискурс – це не просто сукупність текстів певного жанру, але й дещо більше, що представляє

динамічний комунікативний процес, що реалізується у певному смисловому полі взаємозв'язків між окремими одиницями всього корпусу медіа текстів і дискурсів. Одночасно медіа дискурс все ж таки є системою, а не набором слабо зв'язаних одне з одним елементів, і є одним цілим – повноцінним типом дискурсу, який володіє когерентністю у якості невід'ємної властивості усіх завершених і здібних самостійно функціонувати об'єктів інформаційного простору [20, с. 152].

Складові частини цієї когерентної системи (концептуальні одиниці або окремі тексти) зв'язані одне з одним не стільки «механічним», граматичним, метонімічним зв'язком, стільки способом створення смислів або концептуальними прийомами мислення у межах даного типу дискурсу. Сформовані у процесі становлення даного типу дискурсу макроправила визначають усі можливі способи побудови речових витворів у медіа дискурсі, а також спосіб розгортання комунікативного процесу. Когнітивні, пізнавальні процеси у межах медіа дискурсу також мають свої особливості: концептуалізація, категоризація, і когеретизація враховують макроправила даного дискурсу, щоб створювані у результаті концепти, категорії могли взаємодіяти з уже існуючими елементами медіа дискурсу – медіа текстами.

Сьогодні артикулюються як мінімум два підходи до визначення медіа дискурсу. Відповідно до першого, медіа дискурс – це специфічний тип мовленнєво-мислиннєвої діяльності, характерний виключно для інформаційного поля мас-медіа. В цьому розумінні слід розрізняти медіа дискурс і інші самостійні типи дискурсу, як, наприклад, політичний, релігійний, науковий і т.д. Відмінності між ними визначаються модифікаціями тих чи інших параметрів дискурсу різними мовними практиками, різними комунікативними ситуаціями своєї реалізації, хоча висловлювання цих дискурсів можуть відноситись до загального тематичного поля. Відповідно до другого підходу, медіа дискурс вважається за будь-який вид дискурсу, який реалізується в сфері масової комунікації, що продукується ЗМІ. Так, можна говорити про політичний, релігійний, педагогічний та інші медіа дискурси,

маючи на увазі, що для своєї реалізації зазначені типи інституційного дискурсу припускають наявність відносно стійкого набору практик виробництва, трансляції і інтерпретації масової інформації [13, с. 53].

Ми схильні дотримуватися другої точки зору, інтерпретуючи медіа дискурс як тематично сфокусовану, соціокультурну обумовлену мовленнєво-мислиннєву діяльність в мас-медійному просторі. Принциповою відмінністю цього типу дискурсу є те, що крім виробництва певних знань, оцінок об'єктів і їх образів як результату речової мислиннєвої діяльності він створює уявлення про способи трансляції знання. Іншими словами, центральним предметом медіа дискурсу є не стільки, наприклад, політичні процеси, скільки способи їх опису і передачі знання про них. В цьому відношенні медіа дискурс є надзвичайно посередницькою діяльністю. У медіа дискурсі відбувається конвертація інформації в смисли (конструювання знання), переклад знання з одного рівня (наприклад, інституційного) на інший (наприклад, звичайний), зрощення інформації різного типу (наприклад, політичної та розважальної) або ж створення особливого знання, що має відношення тільки до медійної дійсності. Відзначимо відносний характер знання такого роду: його «істинність» або «значимість» визначається лінгвосоціальним, соціокультурним і – ширше – історико-цивілізаційним контекстами, облік яких також необхідний при описі медіа дискурсу.

Евокативний підхід враховує одну із важливих особливостей медіа дискурсу, про яку говорять сучасні медіа дослідники – суміщення комунікатора і реципієнта в комунікативному процесі при сприйнятті, усвідомленні і переробці інформації в медіа дискурсі. Комунікатор в медіа дискурсі ініціює спілкування, спочатку моделює і направляє комунікацію згідно своїм інтенціям і уявленням про потенційного або реального реципієнта інформації. Але в той самий час при передачі повідомлення комунікатор сам приймає його, оцінює «зі сторони» і, якщо є можливість, корегує його згідно своїх цілей або знову відкритими в ході комунікативного процесу обставин спілкування [51, с. 36].

Класичний підхід до медіа досліджень демонструє вивчення лінійної комунікації, повністю залежну від аналізу продукту комунікації. Подібна досліджувана презумпція не суперечить дискурсивному підходу, але і не відображає його у повній мірі, рівно як і не враховує динамічні комунікативні аспекти медіа дискурсу, але тільки статистику у вигляді медіа текстів. Причому ряд статичних продуктів медіа дискурсу не вичерпується виключно медіа текстами, аналізу яких цілком і повністю присвячені медіа дослідження, але включає такі явища, як медійні концепти, семантичні поля, патерни медійної поведінки, сценарії і фрейми, макро- і мікроправила протікання комунікативних процесів і багато інших комунікативних, лінгвістичних або екстралінгвістичних феноменів і явищ.

Подібна направленість досліджень пояснюється прагненням аналізувати медійний комунікативний процес в лінійному вигляді, виходячи з результату комунікації, окремої статичної точки у динамічному дискурсі, не вичерпаному одним речовим витвором. Якщо врахувати той факт, що після сприйняття, усвідомлення і оцінки отриманого повідомлення цільова аудиторія здатна створити ще невизначену кількість текстів, продовжити комунікацію не тільки у вигляді похідних медіа текстів, але і у вигляді передачі повідомлень через поведінку, правила й способи формування знань про світ – концептуалізацію, категоризацію і так далі [9, с. 17].

Дискурсивний підхід передбачає вивчення медійних комунікативних процесів у динаміці. Лінійність досліджень часто пояснюється потребою вчених від медіа у причинно-наслідкового пояснюючого зв'язку між явищами, який більш переконуючим чином, мабуть, вибудовується тільки у статичному медіа тексті. Але процеси створення знань (концептуалізація, категоризація і т. д.) відбуваються при сприйнятті медійної інформації, тобто у ході комунікації. Уявлення про повідомлену подію формуються при усвідомленні отриманого повідомлення, спочатку усвідомлюється фактична інформація – учасники, місце, час, наслідки, інтерпретації. Когеретизація або резюмування фактів про подію відбувається при усвідомленні результату описаних у

повідомленні дій, далі процес усвідомлення продовжується, і з'являються оціночні смисли, які дозволяють вбудувати отриманий образ в наявну у реципієнта картину світу. Оцінити ефективність впливу повідомлення виключно по первинному продукту медіа дискурсу неможливо – вимагаються похідні, вторинні медіа тексти, які безпосередньо будуть відноситись до первинного тексту і будуть містити метаінформацію, судження оціночного характеру від представників цільової аудиторії [12, с. 47].

Аналіз медіа дискурсу найчастіше базується на наступних припущеннях: знання і уявлення про світ є результатом класифікації дійсності за допомогою категорій; картина світу і способи її створення обумовлені історичним і культурним контекстом; знання виникають не тільки в процесі «чистої» перцепції і логічного пізнання, але і в процесі соціальної взаємодії (що в сучасному інформаційному світі є домінуючою умовою «виробництва знань»); соціальна взаємодія має дискурсивний характер і передбачає реальні соціокультурні наслідки.

Отже, аналіз медіа дискурсу, з одного боку, спрямований на виокремлення істотних елементів процесу створення і трансляції смислів в ході масової комунікації і, з іншого боку, на визначення ролі медійного контексту в творенні смислу. У зв'язку з цим один із авторитетних представників дискурс-аналізу Норман Ферклоу зазначає, що ми не можемо здійснити повний аналіз змісту без одночасного аналізу форми, оскільки зміст повідомлення завжди реалізується в певній формі, форма – це частина змісту [15, с. 5]. Медіа дискурс, який розуміється як єдність змісту і форми, діяльності, інструменту та результату, надає нормовану, регулятивну дію на комунікативні ситуації: той чи інший дискурсивний простір мас-медіа - це своєрідне поле того, що може або повинно бути сказано чи зрозуміло, а також «йдеться» і «розуміється». У зв'язку з цим сформулюємо важливе положення: в ході медіа дискурсу як комунікативно-когнітивної, речової мислинневої діяльності суб'єкти масової комунікації формують норми опису і тематизації дійсності; з дослідницької точки зору важливо не тільки те, що тема визначає

зміст і спосіб опису в медіапросторі, але і те, що вибір теми зумовлений медіа дискурсом як «режимом виробництва знання».

Залежно від жанрово-функціональних особливостей медійного простору, в якому реалізується дискурс, ми можемо виділити наступні його типи: новинний, рекламний, промоційний (PR) дискурси; інформаційний, аналітичний, публіцистичний дискурси; ідентифікує, що репрезентує, ідеологічний дискурси і т.д. Якщо функціональні (і пов'язані з ними жанрові) модифікації мас-медіа є визначальними для виділення типів медіа дискурсів, то останні будуть в значній мірі відрізнятися один від одного за своїми формальними і змістовними ознаками (параметрами). Перш ніж перейти до питання про параметри медіа дискурсу, зосередимо увагу на ключових цілях аналізу медіа дискурсу (або: дискурс-аналізу мас-медіа). Уявлення про зміст знань про медіа дискурс, які ми хочемо отримати, допоможе нам більш точно визначити зміст моделі його аналізу [16, с. 275].

Дискурс-аналіз мас-медіа дозволяє нам описати і зрозуміти процеси створення, обміну та диференціації смислів в просторі масової комунікації (наприклад, що зображуються в ЗМІ як нормальне, допустиме, прийнятне, а що – ні, і якими контекстуальними зв'язками це обумовлено), ієрархії репрезентацій (наприклад, як і чому маркуються ті чи інші образи як більш-менш привабливі або як і в зв'язку з чим визначається важливість події), легітимації певного досвіду і практик (які дії схвалюються і як це здійснюється дискурсивно).

Із всього різноманіття існуючих наукових точок зору на медіа дискурс найбільш цікавою і відповідною для формулювання методологічних принципів його вивчення є наступна: будь-який тип дискурсу може бути реалізований у полі масової комунікації при врахуванні і відповідності макроправилам його побудови. На відміну від уявлення про медіа дискурс як про специфічну речову мислинневу діяльність, існуючу виключно в медійному семантичному полі, згадана позиція фіксує вироблений засобами

масової інформації інформаційний континуум, в якому може бути розгорнутий дискурс будь-якої соціально обумовленої тематизації [59, с. 952].

Таким чином, медіа дискурс – це свідомо тематично обумовлена мовленнєво-мисленнєва діяльність у медійному інформаційному континуумі, що має на увазі наявність відповідного семантичного наповнення, мікро- та макроправил побудови комунікації, когнітивних практик створення, передачі і інтерпретації знань. Основною відмінною рисою медіа дискурсу є трансформація фактичної, оціночної і суб'єктивної інформації в медіа текст, доступний і зрозумілий більшій кількості реципієнтів, належних до різних шарів і страт суспільства, що володіють різними мовними кодами і так далі. В медіа дискурсі над інформацією виробляється низка когнітивних операцій: концептуалізація або перетворення фактичної інформації у смисли, переклад знань з одного рівня розуміння на інший, синтезування знань різних форм і змістів, серед яких присутнє і унікальне, властиве винятково медійному дискурсу, знання.

Одним із завдань вивчення медіа дискурсу є визначення ступеню упередженості медіа текстів, ступеню їх включеності в певний (професійний, ідеологічний, політичний і т.д.) контекст, а також ступеню включеності в спільне конструювання смислів аудиторії, журналістів, фахівців з реклами та інших учасників масової комунікації [12, с. 75].

Отже, сучасна система медіа дискурсу динамічно розвивається, всередині неї існують свої внутрішні і зовнішні зв'язки. Внутрішній зв'язок між різними текстами даного дискурсу зумовлений єдиним типом творчості – публіцистичним, а зовнішній – тим, що кожен текст медійного дискурсу, на відміну, наприклад, від тексту літературного, завжди породжується потребами відображення сучасного життя з метою впливу на громадську думку. Це те, що і до цього дня залишається в якості основної системо утворюючої характеристики медіа дискурсу.

1.2 Статус теледискурсу в сучасних лінгвістичних студіях

Серед численних форм мас-медіа, які існують на сьогоднішній день, телебачення можна назвати найпопулярнішою. Тому цілком обґрунтовано, що телебачення має найбільший вплив на носіїв мови всіх вікових груп і соціальних верств.

На думку М.Є. Фролова, телевізійний дискурс являє собою багатокомпонентну модель, в формуванні якої повинні брати участь не тільки безпосередньо журналісти і оператори, але і такі фахівці як лінгвісти і психологи, які створюють умови для успішної реалізації актів телевізійної комунікації. Телевізійна комунікація передбачає наявність основних елементів: відправників, каналів поширення ТБ-інформації і одержувачів або споживачів, на яких вона спрямована [49, с. 174].

Як вважає Ларіна Є.Г., основним завданням телевізійного дискурсу, незалежно від його жанрової приналежності, є інформаційний вплив на людину [30, с. 166]. Особливість телевізійної комунікації полягає в тому, що комунікативно-рольові позиції учасників комунікації в більшій мірі умовні. Позицію відправника дискурсивного повідомлення найчастіше посідає ведучий телепередачі. Телевізійна комунікація – це специфічний вид комунікації в межах певного програмно-інформаційного простору як сукупності комунікативних практик у вигляді якогось «дискурс-архіву» конкретної телепрограми, метою якої є ефективна реалізація кодів відправником і їх успішне сприйняття адресатом [30, с. 94].

Існує потенціал такого інформаційного повідомлення у вигляді будь-якого різновиду телепередач, спрямованих на формування образу соціально-політичної ситуації в світі, країні, регіоні, місті, а також на формування відповідного відношення до даної ситуації у адресата, як члена соціуму, або на створення у адресата ступеня його залученості в комунікативно-інформаційній інтеракції з мас-медіа, що спрямована на зміну його асоціативних уявлень про референт. У сучасному телевізійному дискурсі

діють свої культурні норми. В сукупності з екстралінгвістичними факторами в подієвому тексті використовуються слова, значення слів або поєднання слів, які в певний період в якій-небудь мові або використовуються один раз в дискурсі. Закони масової комунікації вимагають усереднено-узагальненого, стереотипного спілкування: сам акт трансляції, наприклад, деякої політичної ідеї на масову свідомість можливий тільки в формі певних стереотипів. Процес тиражування соціально-політичної інформації, що має на меті викликати в свідомості і політичній поведінці людей певну кількість однорідної, стереотипної реакції, можливий тільки за допомогою використання інформаційних стереотипів, що викликають, в свою чергу, відповідні психологічні та поведінкові стереотипи у реципієнтів.

Загалом, телевізійний дискурс слід розглядати як інтерактивний (діалогічний) тип дискурсу, що має свої особливі характеристики:

- 1) наявність двох учасників комунікаційного процесу – відправник та одержувач;
- 2) взаємодія телеведучого та телеаудиторії;
  - (а) безпосередньо – міжособистісна (наприклад, у студії, на зйомці, на вулиці тощо)
  - (б) опосередкована (спілкування в інтерактивному режимі).

Аналізуючи телевізійний дискурс як лінгвістичне і соціокультурне явище, слід звернути увагу на його конструктивні особливості інституціональної та ритуальної комунікації, в яких враховуються його національні та культурні особливості. До останнього ми можемо віднести ментальність людей, тексти судової практики, концептуальні сфери, культурні концепції, ціннісні риси та найбільш значущі характеристики дискурсу як культурне явище, інтертекстуальні відносини цілого тексту (або його окремої частини), вторинні тексти, алюзії, типи дискурсу тощо.

Загалом, телевізійний дискурс слід розглядати як статус-орієнтований, інституційний тип дискурсу. Універсальні та диференціальні позамовні ознаки

базуються на антропоцентричних, організаційних та технічних факторах [5, с.7].

Встановлено, що в першу чергу у телевізійному дискурсі реалізується непрямий тип спілкування (навмисне та ненавмисне непряме спілкування). У складних формах спілкування, таких як телебачення, непряме спілкування завжди співіснує з прямим спілкуванням, до того ж перше з них – значуще ускладнене спілкування – є другорядним для останнього.

Телевізуальний дискурс є переважно діалогічного типу. По-перше, це інтерактивний спосіб мовної співпраці, який передбачає обов'язкову наявність адресата в процесі телевізійного спілкування, його пряма або непряма участь у створенні телевізійного продукту. По-друге полягає у неможливості абсолютної диференціації монологу та діалогу (монолог так чи інакше є діалогічним). Нарешті, соціальна сутність спілкування стає доказом діалогічності телевізуального дискурсу.

1.3 Мовна особистість та способи її моделювання в сучасних дискурсивних дослідженнях

Під поняттям мовної особистості підлягають різні феномени – від суб'єкта, індивіда, автора тексту, носія мови і просто інформанта до мовної картини світу і знань про світ, знання мови і знань про мову, аж до самосвідомості і менталітету народу. Передумови концептуалізації феномена мовної особистості були закладені представниками неогумбольдтіанської традиції в мовознавстві, зокрема ідеями Л. Вайсгербера про визначальну роль мови у формуванні картини буття. Мова трактувалася як «проміжний світ» між людиною і зовнішньою реальністю, яка сприймається індивідумом (носієм мови) не інакше як крізь призму рідної мови.

В.В. Виноградовим вперше був використаний термін мовна особистість для позначення особистості автора тексту, вираженої в мові і через мову, і окреслені основні принципи її вивчення: 1) опора на тексти, створені мовною

особистістю, 2) облік включеності мовної особистості в різні колективні суб'єкти. Досліджуючи проблему індивідуального в мові і посилаючись на Бодуена де Куртене, він відзначав, що його «... цікавила мовна особистість як сховище соціально-мовних форм і норм колективу, як фокус зміщення і змішування різних соціально-мовних категорій». Описуючи шляхом виділеної Ф. де Соссюром лінгвістики *de la parole*, В.В. Виноградов говорив про те, що при вивченні словесної творчості особистості «... соціальне шукається в особистісному через розкриття всіх структурних оболонок мовної особистості» [20, с. 139].

У 80-ті роки ХХ століття у вітчизняній лінгвістиці відбувається активна тематизація феномену мовної особистості і його поглиблене осмислення на рівні створення самого концепту і обґрунтування моделей мовної особистості. Найбільш поширеними стають дві теорії: лінгводидактична концепція Г.І. Богина і ширша – лінгвістична – Ю.М. Караулова.

У трактуванні Г.І. Богина мовна особистість – це «суб'єкт мовної діяльності як носій готовності створювати і приймати твори мови (тексти)», тобто акцент робиться на таку ключову характеристику індивіда як можливість відображати об'єктивну реальність за допомогою мови [37, с. 67].

Згідно Ю.Н. Караулову, мовна особистість – це «сукупність здібностей і характеристик людини, що обумовлюють створення і сприйняття нею мовних творів, які різняться ступенем структурно-мовної складності, глибиною і точністю відображення дійсності, певною цільовою спрямованістю». Як зазначає вказаний автор, мовна особистість розуміється «... як вид повноцінного уявлення особистості, що вміщає в себе і психічний і соціальний, і етичний компоненти, але заломлені через її мову, її дискурс». [17, с.110]

В останнє десятиліття з концептом мовної особистості починають дедалі активніше конкурувати такі категорії, як «дискурсивна особистість», «комунікативна особистість». Що стосується поняття дискурсивної особистості, то його поширеності сприяє досить давно оцінена дослідниками

оперативна продуктивність поняття «дискурс». Відзначаючи різноманіття його трактувань, посилаємося як на найбільш поширену ту, що відноситься до філософської герменевтики. На думку П. Рікера, під дискурсом розуміється «мова в дії» або «мова у вжитку». Подібне трактування закріплене і в науковій довідковій літературі, де дискурс визначається як «зв'язний текст в сукупності з екстралінгвістичними - прагматичними, соціокультурними, психологічними та іншими факторами; текст, взятий в подієвому аспекті; мова, розглянута як цілеспрямована соціальна дія, як компонент, що бере участь у взаємодії людей і механізмах їх свідомості (когнітивних процесах)». Отже, на відміну від просто тексту, який в закінченому вигляді існує в просторі, дискурс завжди темпоральний, має місце в теперішньому часі, в ситуації «тут-і-тепер», тобто пов'язаний з промовистим зараз суб'єктом. Крім того, він завжди звернений до когось іншого. На відміну від неживої системи знаків, він відбувається в ситуації взаємодії [42, с. 151].

Логіка міркувань авторів, що пропонують замінити поняття мовної особистості поняттям дискурсивної особистості, ґрунтується на тому, що останнє більш повно відображає сутність даного феномена, оскільки сам процес породження дискурсу (говоріння) вже виходить за межі змісту мовної особистості.

Заперечуючи подібні аргументи, можна зазначити, що спочатку концепт мовної особистості і конструювався для того, щоб охопити весь комплекс властивостей, що об'єднуються поняттям, мовна здатність. Остання об'єктивно включає в себе, в тому числі, і здатність до членороздільної мови, а, отже, імпліцитно входить в зміст мовної особистості. Вважаємо, що фундаментальність конструкту «мовна особистість» у порівнянні з усіма іншими похідними від нього поняттями об'єктивно зумовлена онтологічним статусом мови, який «є системоутворюючим компонентом соціокультурного світу, через нього визначається і структурується наше сприйняття, засновуються кордони важливості значень, відтворюються конститутивні

установки повсякденної життєдіяльності, зумовлюються поведінка і прийняття соціальних норм» [56].

Сформований у сфері лінгвістичних досліджень підхід до розуміння мовної особистості відкриває широкі перспективи використання даного концепту за межами лінгвістики, виводячи його на рівень трансдисциплінарних досліджень. Цю думку проводив і сам Ю.Н. Караулов, який стверджував, що «мовна особистість – ось та наскрізна ідея», яка «пронизує всі аспекти вивчення мови і одночасно руйнує кордони між дисциплінами, що вивчають люди поза мовою». Цю позицію поділяють і інші автори, відзначаючи початкову інструментальну значимість поняття мовної особистості, яке, за висловом С.Г. Воркачева, «утворює проекцією в галузь мовознавства відповідного міждисциплінарного терміну, в значенні якого переломлюються філософські, соціологічні та психологічні погляди на суспільно значиму сукупність фізичних і духовних властивостей людини, що складають його якісну визначеність» [17, с.23]

До теперішнього часу можна стверджувати, що категорія «мовна особистість» у сфері лінгвістичних досліджень має статус наукового концепту, який демонструє велику евристичну цінність. Її інструментальний потенціал у галузі лінгвістичних досліджень (лінгводидактика, психолінгвістика, стилістика художнього мовлення, лінгвокультурологія, комунікативна лінгвістика) реалізується широко й різноманітно. Однак у зазначеній галузі знання змісту даного поняття природно обмежені її пізнавальними завданнями і, відповідно, своєрідність мовної особистості, в першу чергу, розглядається крізь призму національної специфіки мовної картини світу. У загальному вигляді воно вказує на «національно-специфічний тип комунікатора», на особистість, взяту в її ставленні до мови і, розглянуту в певному національно-культурному просторі [57].

Разом з тим, є всі підстави вважати, що пізнавальні можливості концепту «мовна особистість» набагато ширші і не повинні бути обмежені сферою лінгвістики. Активна рецепція цього концепту таким науками, як психологія,

культурологія, соціологія підтверджує сказане. Це відноситься і до сфери соціально-філософських досліджень, перш за все, спрямованих на вивчення процесів соціальної комунікації.

Звернімо особливу увагу на особистість як творця, носія і користувача мови в умовах комунікативної реальності. Все більш нагальною стає потреба осмислення мовної особистості не як теоретичної моделі носія певних мовних структур, але як агента соціальної комунікації, що передбачає пильну увагу до інтерактивного простору життєвих сценаріїв суб'єкта комунікації [60].

Залучення феномену мовної особистості в предметну область соціальної філософії і, включення відповідного поняття в її категоріальний апарат дозволяє виявити нові значущі ракурси в вивченні соціальної сутності особистості.

Розуміння формування особистості через розвиток її суб'єктності було поширене в філософії радянського періоду. Так, на думку В.П. Тугаринова, відмінність між людиною і особистістю полягає в тому, що людина – це організм, а особистість – суб'єкт діяльності та спілкування. «Особистість, – писав інший радянський філософ Е.В. Ільєнко, – і виникає тоді, коли індивід починає самотійно, як суб'єкт, здійснювати зовнішню діяльність за нормами і стандартами, заданим йому ззовні – тією культурою, в лоні якої він прокидається до людського життя і людської діяльності». Однак в подібному трактуванні процес взаємодії індивіда і соціуму представлений односторонньо як засвоєння людиною готових форм соціальності [61].

Пізніше особистість стала вважатись за суб'єкт осмисленої діяльності з стійкими духовними і поведінковими стереотипами, ролями, індивідуально виробленими або набутими в співтоваристві, культурі.

Таким чином, процес формування особистості став розглядатися як взаємодія людини і суспільства, в якому свобода вибору суб'єкта діяльності настільки ж істотна, як і зовнішні чинники її становлення. Сутність особистості осмислюється як двоєдність суб'єкта-носія і суб'єкта – творця реальності, як міра «засвоєння суб'єктом змісту культурного досвіду,

переданого індивіду соціумом, і як міру діяльної віддачі придбаного і примноження в ході соціалізації культурного надбання» [48, с.75].

У контексті даного дослідження важливим є питання про релевантність поняття «мовна особистість» феномену «особистість» як об'єкту соціально-філософської рефлексії. Звісно ж, що концепт «мовна особистість», що охоплює сутність особистості як носія мовної здатності, дозволяє узагальнити уявлення про особистість як носія мови (мов), національної картини світу та культурно обумовлених стереотипів мовної поведінки, а також як про мовну індивідуальність [15, с.11]. Отже, під поняттям мовної особистості маємо на увазі суб'єкт, потенційно або актуально включений у взаємодію з іншими учасниками мовної комунікації, який за допомогою мови здійснює осмислення, концептуалізацію світу, спілкування з іншими особистостями, а також самовираження за допомогою тих способів, які властиві:

- 1) людській мові взагалі;
- 2) конкретній (національній) мові, а також мові різноманітних соціальних спільнот;
- 3) мові даного індивіду.

1.4 Британський телесеріал «Sherlock» у контексті сучасного англomовного теледискресу

Шерлок – британський кримінальний телесеріал, заснований на детективах сера Артура Конан Дойла про Шерлока Холмса. Створений Стівеном Моффатом та Марком Гатіссом, у ньому зіграли Бенедикт Камбербетч у ролі Шерлока Холмса та Мартін Фрімен у ролі доктора Джона Ватсона. Випущено тринадцять епізодів, чотири серіали з трьох частин виходять в ефір з 2010 по 2017 роки, а також спеціальний епізод, який вийшов в ефір 1 січня 2016 року. Серіал знімається сьогодні, тоді як одноразові особливі вигадки вікторіанського періоду нагадують оригінальні історії Холмса. Шерлок продюсує британська мережа BBC, разом із Hartswood Films,

а виконавчими продюсерами виступають Моффат, Гатісс, Сью Верту та Ребекка Ітон. Серіал підтримується американською станцією WGBH-TV Boston за його антологічну серію шедеврів на PBS, де вона також виходить у США. [24, с. 45] Серіал в основному знімається в Кардіффі, штат Уельс, а на вулиці Норт-Говер-стріт у Лондоні використовують зовнішні кадри Холмса та резиденції Ватсона 221B Baker Street.

Шерлока похвалили за якість його написання, акторської майстерності та режисури. Він був номінований на численні нагороди, включаючи "Еммі", BAFTA та "Золотий глобус", вигравши кілька нагород у різних категоріях. Шоу виграло в трьох категоріях на 66-й премії Primetime Emmy Awards, включаючи видатного головного актора в міні-серіалі чи фільмі для Камбербетча, видатного актора другого плану у міні-серіалі чи фільмі для Фрімена та видатного сценарію для міні-серіалу, фільму чи драматичного спецзаказу для Moffat . Через два роки він виграв нагороду «Видатний телевізійний фільм». Крім того, шоу також було відзначено премією Пібоді в 2011 році. [52, с. 63] Третя серія стала найдивовижнішим драматичним серіалом у Великобританії з 2001 року. Шерлок був проданий на 180 територій.

Всі серіали вийшли на DVD та Blu-ray, поряд із тиражованими виданнями вибраних оригінальних історій Конан Дойла та оригінальним саундтреком, написаним Девідом Арнольдом та Майклом Прайсом. У січні 2014 року шоу запустило офіційний мобільний додаток під назвою Sherlock: The Network.

Шерлок зображує "консультуючого детектива" Шерлока Холмса (Бенедикт Камбербетч), який розгадує різні таємниці в сучасному Лондоні. Холмсу допомагає його квартирник та друг, доктор Джон Ватсон (Мартін Фрімен), який повернувся з військової служби в Афганістані разом з Королівським армійським медичним корпусом. Хоча детектив-інспектор столичної міліції Грег Лестрейд (Руперт Грейвз) та інші спочатку підозрювали Холмса, з часом його винятковий інтелект та спостережливість переконують

їх у його цінності. Частково завдяки блогу Ватсона, який фіксує їхні пригоди, Холмс стає неохоче знаменитим, а преса повідомляє про свої випадки та ексцентричне особисте життя. Як звичайні люди, так і британський уряд просять його допомоги. Хоча серія зображує різноманітні злочини та виконавців, конфлікт Холмса з ворогом Джимом Моріарті (Ендрю Скотт) є повторюваною рисою. Моллі Хупер (Луїза Брілі), патологоанатом з лікарні Святого Барта, час від часу допомагає Холмсу в його справах. Інші повторювані ролі включають Уну Стаббс як місіс Хадсон, хазяйку Холмса та Уотсона, а також співавтор серіалу Марк Гатісс як старший брат Холмса Майкрофт. [5, с.35]

Стівен Моффат і Марк Гатісс, шанувальники Шерлока Холмса, які мають досвід адаптації або використання вікторіанської літератури для телебачення, розробили концепцію серіалу. Раніше Моффат адаптував "Дивний випадок з доктором Джекіллом і містером Хайдом" для серії "Джекілл" 2007 року, тоді як Гатісс написав епізод "Діккенсійський доктор". Моффат і Гатісс познайомилися як письменники нової серії "Доктор Хто". Моффат, зокрема, написав деякі найкращі з останніх епізодів цього шоу, і ви можете відчувати його відбитки пальців по всьому Шерлоку – у швидкому темпі, ритмі діалогу, різких змінах між комедією та жахом, і також його відсутність вишуканості. Тут немає нічого реального та дорослого, окрім насильства. Моффат і Гатісс, обговорювали плани адаптації Холмса під час їх численних поїздок на поїзді до Кардіфа, де базується виробництво Доктора Хто. Поки вони були в Монте-Карло на церемонії нагородження, продюсер Сью Вертю, яка одружена з Моффат, заохотила Моффат і Гатісс самостійно розробити проект, перш ніж інша творча команда мала таку ж ідею. Моффат і Гатісс запросили Стівена Томпсона писати для серіалу у вересні 2008 р. [43, с.18]

Гатісс розкритикував останні телевізійні екранізації оповідань Конан Дойла як "занадто шанобливі та занадто повільні", маючи на меті бути такими ж неповажними до канону, як і фільми 1930-х і 1940-х років за участю Базіла

Ретбоуна та Найджела Брюса, які в основному ставилися в сучасну міжвоєнну добу [41, с. 213].

Шерлок Бенедикта Камбербетча використовує сучасні технології, такі як текстові повідомлення, Інтернет та GPS для розкриття злочинів. Пол Макгіган, режисер двох епізодів "Шерлока", каже, що це відповідає характеру Конана Дойла, вказуючи, що "в книгах він використовував би будь-який можливий пристрій, і він завжди був у лабораторії, проводячи експерименти. Це просто сучасна його версія. Він використовуватиме інструменти, доступні йому сьогодні, для того, щоб це дізнатись".

Оновлення містить різні елементи оригінальних історій, такі як адреса Бейкер-стріт і противник Холмса Моріарті. Деякі з цих елементів перенесені до наших днів: наприклад, "Уотсон" Мартіна Фрімена повернувся з військової служби в Афганістані. Обговорюючи той факт, що оригінальний Ватсон був інвалідом після служби у Другій англо-афганській війні (1878–80), Гатісс зрозумів, що "це та сама війна зараз", я думав. "Та сама непереможна війна".

Ніколи в історії телебачення не було випадків, щоб вплив детектива Артура Конан Дойла Шерлока Холмса був більш розповсюдженим, ніж зараз. При такій великій конкуренції вражає, що Стівен Моффат і Марк Гатісс, творці Шерлока, обрали такий підхід до свого серіалу. Можливо, це сучасне оновлення, але вони просто і дуже успішно вивели персонажів Дойла з вікторіанської епохи і без змін перенесли їх у сучасний Лондон. Є елементи, які лише здаються сучасними, але насправді є посиланнями на оригінальні історії, наприклад минуле Ватсона як військового лікаря, пораненого у війні в Афганістані. Це безпосередньо з «Дослідження в скарлатині», роману, який об'єднав Холмса і Ватсона, і основа для першого епізоду Шерлока. Вірний персонажу, написаному Дойлом, Холмс (Бенедикт Камбербетч) зарозумілий і захоплений собою; незрозуміло, чи він розкриває злочини, щоб не допустити нових злочинів, чи розкриває їх, щоб довести власну перевагу. [39, с.99] Камбербетч досягає певної порожнечі у своєму виконанні, що робить його привабливим. Як він говорить про себе, він є "високо функціонуючим

соціопатом". Мартін Фрімен (з оригінальної британської версії *The Office*) приголомшливий, як Уотсон. Він грає цю роль дуже прямо, використовуючи свої безглузді комічні подарунки, щоб зобразити Ватсона як твердого, мовчазного героя, і, на щастя, немає жодного натяку на Ватсона як бездумного дурня, популяризованого Найтлом Брюсом Ватсона у голлівудських фільмах 1930-х і 1940-х років.

Холмс і Ватсон можуть розгадувати таємниці, але вони також вирушають у авантюри. Уотсон, як спочатку писав Дойл, добре володіє пістолетом, а Холмс – майстер бойових мистецтв та маскувань. Це персонажі пульпи, і творці Шерлока це знають. Тут немає задушливої пошани; мова йде лише про надання розумного, добре спланованого ескапізму, про що Дойл мав на увазі. І коли розповідь історії робиться добре, як показали історії Дойла про Шерлока Холмса, вони можуть далеко пережити свої часи [38, с.46].

Адаптувати класичний роман та зробити його сучасним та актуальним, одночасно встигнувши відобразити суть того, що зробило оригінал таким привабливим, сьогодні намагаються досягти багато шоу та фільмів. Сучасна екранізація Шерлока Стівена Моффата – це та, яка зриває цю тенденцію, затіняючи відчуття та достовірність книги, а також природна хімія між двома головними героями, Джоном Ватсоном та Шерлоком Холмсом. Завдяки 90-хвилинному прогону на серію та 3-ма вичерпними справами, які потрібно переосмислювати, перший сезон Шерлока є триумфальним перезавантаженням для класичного персонажа [36, с.113]. Три епізоди передбачають свої власні окремі історії, в той час складаючи послідовний переказ для героїв. Джон Ватсон (Мартін Фрімен) є головним героєм більшої частини серіалу, коли він переходив від одного складного сюжету до іншого із ексцентричним генієм Шерлоком Холмсом (Бенедикт Камбербетч), що прокладає шлях своїм харизматичним шармом та розумом. Кожен епізод виконується у досить традиційному форматі, з початковим прологом, щоб визначити місце для загадки, що належить Шерлоку та Ватсону, а потім їх

покличуть на місце злочину та розпочнуть розслідувати те, що сталося та хто вчинив злочин.

Перший епізод розглядає серію самогубств, які можуть бути справою серійного вбивці, кожен з яких прийняв таємничу пігулку. Другий епізод включає тіньовий китайський підземний світ і дивні символи, якимось чином пов'язані зі старовинними артефактами, тоді як третій і останній епізод може похвалитися складною серією вбивств, приурочених до часу, призначених для перевірки розумових можливостей Шерлока, оскільки загроза ілюзорного Моріарті стає постійно небезпекою. Заключні сцени останнього епізоду закінчуються кульмінацією, яка змушує хвилюватись. Відверто кажучи, Шерлок проходить тонку межу між безтурботною нерозумністю з розумними хитрощами та серйозними слідчими роботами. Хоча бувають моменти, коли глядач відчуває, що він втрачає фокус, Шерлок ніколи не втрачає зв'язку з всеохоплюючою таємницею кожного епізоду, і саме тому шоу неповторно приємне протягом усього тривалого часу. Вся ця чудова робота була б нічим, якби у двох головних героїв не вистачало харизми та хімії, і, на щастя, Шерлок це абсолютно підкреслює. Бенедикт Камбербетч настільки добре виконує роль Шерлока, що важко уявити, щоб хтось інший взяв цю роль. Протилежність цьому полягає у зображенні Мартіном Фріменом доктора Джона Ватсона, який добре обґрунтовує ексцентричність Шерлока, в той час як вони підтримують стабільні, еволюціонуючі стосунки протягом усіх трьох епізодів. Візуально, унікальність Шерлока впливає з того, як йому вдається образити та відобразити внутрішню роботу генія, глибоко задуманого. [35, с. 219] Напівпрозорі слова, цифри та символи плавають епізодичними візерунками по кімнаті, коли Шерлок складає підказки з місць злочинів. Це в поєднанні з комбінацією надзвичайних крупних планів, швидко рухомих сцен та виснажливого монологу, що пояснює, що він знайшов, справді допомагає підкреслити блиск Шерлока. Коли мова заходить про модернізацію класичного персонажа з літератури та надання їм відповідності та привабливості для сучасної загальнодоступної аудиторії, Шерлок робить

чудову роботу. Бенедикт Камбербетч і Мартін Фрімен чудово виконують свої ролі і дійсно допомагають зробити цей серіал таким привабливим, як і в кінцевому підсумку в 3 епізодах.

ВИСНОВОК ДО РОЗДІЛУ 1

В даному розділі було розглянуто поняття медійного дискурсу та підходи до його вивчення. В ході дослідження було визначено три підходи до визначення медіа дискурсу: евокативний, класичний та дискурсивний підходи.

Було проаналізовано статус теледискурсу у сучасних лінгвістичних студіях та виявлено, що телевізійна комунікація – це специфічний вид комунікації в межах певного програмно-інформаційного простору як сукупності комунікативних практик у вигляді певного «дискурс-архіву» конкретної телепрограми, метою якої є ефективна реалізація кодів відправником і їх успішне сприйняття адресатом.

Телевізійний дискурс був розглянутий з боку інтерактивного (діалогічного) типу дискурсу, що має свої особливі характеристики:

- 1) наявність двох учасників комунікаційного процесу - відправник та одержувач;
- 2) взаємодія телеведучого та телеаудиторії;
  - (а) безпосередньо - міжособистісна (наприклад, у студії, на зйомці, на вулиці тощо);
  - (б) опосередкована (спілкування в інтерактивному режимі).

Аналізуючи телевізійний дискурс як лінгвістичне і соціокультурне явище, слід звертати увагу на його конструктивні особливості інституціональної та ритуальної комунікації, в яких враховуються його національні та культурні особливості.

Вдалося визначити поняття мовної особистості та способи її моделювання в сучасних дискурсивних дослідженнях. В ході дослідження було виявлено, що під поняття мовної особистості підлягають різні феномени – від суб'єкта, індивіда, автора тексту, носія мови і просто інформанта до

мовної картини світу і знань про світ, знання мови і знань про мову, аж до самосвідомості і менталітету народу. Було проаналізовані праці таких лінгвістів як Л. Вайсгербер, В.В. Виноградов, Г.І. Богин, Ю.М. Караулов.

Також, був розглянутий британський телесеріал «Sherlock» у контексті сучасного англomовного теледискурсу, в якому три епізоди передбачають свої власні окремі історії, в той час складаючи послідовний переказ для героїв.

Перший епізод розглядає серію самогубств, які можуть бути справою серійного вбивці, кожен з яких прийняв таємничу пігулку. Другий епізод включає тіньовий китайський підземний світ і дивні символи, якимось чином пов'язані зі старовинними артефактами, тоді як третій і останній епізод може похвалитися складною серією вбивств, приурочених до часу, призначених для перевірки розумових можливостей Шерлока, оскільки загроза ілюзорного Моріарті стає постійно небезпекою. Заключні сцени цього останнього епізоду закінчуються кульмінацією, яка змушує хвилюватись. Доцільно буде надалі досліджувати один з епізодів, а саме перший, де відбувається знайомство з головним героєм, і можна досить чітко дослідити розвиток мовної особистості персонажа. Що буде викладено у наступних розділах.

Викладений у цьому розділі матеріал наголошує на тому факті, що сучасна система медіа дискурсу динамічно розвивається, всередині неї існують свої внутрішні і зовнішні зв'язки. Внутрішній зв'язок між різними текстами даного дискурсу зумовлений єдиним типом творчості – публіцистичним, а зовнішній – тим, що кожен текст медійного дискурсу, на відміну, наприклад, від тексту літературного, завжди породжується потребами відображення сучасного життя з метою впливу на громадську думку.

РОЗДІЛ 2. Мовна особистість персонажа у сучасному британському телесеріалі *Sherlock. Season 1*.

2.1 Способи моделювання мовної особистості персонажа

Найпоширенішим пізнавальним інструментом у вивченні мовної особистості є моделювання її структури. Інтегративний характер мовної особистості передбачає наявність різних підходів до побудови таких моделей. Будь-яка з них лише частково «охоплює» природу феномена, висвітлюючи в ньому те, що важливо з певної точки зору. Пріоритет в освоєнні цього підходу безумовно належить лінгвістиці, в якій представлені різні варіанти моделей мовної особистості, персонажів художніх творів зокрема.

Лінгвокультурологічна модель мовної особистості В.І. Карасика базується на визнанні нерозривного зв'язку етнокультурних і соціокультурних початків в людині, з одного боку, і індивідуальних особливостей з іншого [17, с. 149].

Мовна особистість розглядається В.І. Карасиком як єдність мовної діяльності і мовної організації людини. Вони тісно пов'язані між собою, але не тотожні одне одному, співвідносячись як явище і сутність [18, с.7]. У мовній організації людини автор виділяє п'ять аспектів: 1) мовна здатність як органічна можливість навчитися вести мовне спілкування (сюди входять психічні та соматичні особливості людини); 2) комунікативна потреба, тобто адресатно, спрямованість на комунікативні умови, на учасників спілкування, мовний колектив, носіїв культури; 3) комунікативна компетенція як вироблене вміння здійснювати спілкування в його різних регістрах для оптимального досягнення мети, компетенцією людина опановує, в той час як здатності можна лише розвинути; 4) мовна свідомість як активне вербальне «відображення у внутрішньому світі зовнішнього світу»; 5) мовна поведінка як усвідомлена і неусвідомлена система вчинків, які розкривають характер і спосіб життя людини [17, с. 223].

У рамках психологічного підходу, як правило, поняття мовної особистості активно не використовується. Н. Хомський, наприклад, виходив із обмеженості його пояснювальних можливостей, вважаючи, що структура мовної особистості позбавлена динамізму [50, с.7]. В межах дослідження частіше виявляється феномен мовної здатності, в розумінні якого склалося два основних підходи: 1) мовна здатність успадковується, відповідно, вихідний матеріал закладений в людині від народження (Н. Хомський, Е. Ленненберг), 2) мовна здатність формується на основі нейрофізіологічних передумов, але, будучи соціально обумовленою, реалізується тільки в діяльності і за її правилами.

З позицій соціології комунікації основний інтерес представляє структура прагматичної характеристики мовної особистості, яка включає в себе три параметра: мотиваційний, когнітивний і функціональний [22, с. 156]. Центральним елементом є мотивація, природа якої може трактуватися по-різному.

Мотив запускає діяльність, вказуючи, що саме потрібно суб'єкту в даний момент і визначає «зону цілей». Когнітивний параметр являє собою набір характеристик, відповідальних за формування внутрішнього світу мовної особистості в процесі накопичення індивідуального пізнавального досвіду. Функціональний параметр описується трьома характеристиками, що визначають ступінь комунікативної компетентності мовної особистості. До них відносяться: 1) практичне володіння індивідуальним запасом вербальних і невербальних засобів для актуалізації процесу комунікації; б) вміння варіювати комунікативними засобами в залежності від зміни комунікативної ситуації; в) конструювання дискурсу відповідно нормам обраного комунікативного коду і правилами мовного етикету [35, с. 198].

Прокласифікувавши існуючі підходи до типологізації мовної особистості, ми застосовуємо в якості її інтегративної моделі ту, що базується на єдності соціолінгвістики, лінгвокультурології та психолінгвістики та пропонуємо розглядати особистість носія мови крізь мовну діяльність.

2.1.1 Соціолінгвістичний чинник мовної особистості головного персонажа Шерлока Холмса. Розглянемо соціолінгвістичний чинник, який визначає мовну особистість, оскільки бере участь у дослідженні взаємодії між мовою та різними соціальними факторами, такими як: риси зовнішності, професійні якості, оточуюче середовище, соціальний клас, культурні норми тощо.

Аналізуючи персонажне мовлення в телесеріалі *Sherlock. Season 1* та зображене в ньому суспільство, слід підкреслити, що Шерлок Холмс – людина XXI століття, яка відповідає вимогам сучасного британського соціума. Досліджуючи соціолінгвістичний чинник мовної особистості, основна увага нами приділяється тому, яким чином у телесеріалі зображений головний персонаж за допомогою використання ним англійської мови, і чи впливає це на певні способи мислення про його місце у суспільстві [62, с. 59].

У зовнішньому вигляді детектива поєднуються дві домінуючі риси: з одного боку, деяка втома, «пошарпаність», з іншого – відчуття сили, як фізичної, так і сили характеру. У нього худорляве обличчя і статура. Детектив зазвичай підтягнутий, має атлетичну статуру, оскільки в ході розслідувань йому нерідко доводиться брати участь у гонитві за злочинцем і, навіть, застосовувати фізичну силу для його затримання [6, с. 171].

Щодо його професійних якостей, слід зазначити, що Шерлок Холмс ніде не служить і заробляє тим, що, розкриває загадкові злочини. Дрібні пропажі і крадіжки його абсолютно не хвилюють [55, с. 119]. Головне – заплутаний сюжет і геніальна розгадка. Холмса переслідує нудьга у повсякденному житті.

«Sherlock: The impossible suicide. No point sitting at home, when there's finally something fun going on.

Mrs. Hudson: Look at you, all happy! It's not decent.

Sherlock: Who cares about decent? The game, Mrs. Hudson, is on! ». («Емюд в рожевих тонах»).

Наш персонаж у зв'язку із професією увібрав в себе не дуже корисні для нього якості, такі як ігнорування, роздратування та амбіційність, детектив із

серіалу нагадує «дорослу дитину»: береться лише за ті справи, які йому цікаві, ігнорує щось, якщо йому це не подобається, і дратується, коли щось йде не так, як йому хотілося б, і багатьом він здається нестерпним.

«John: What happened about that case you were offered?»

Sherlock: Jaria diamond? - Not interested. » («Сліпий банкір»).

Однак люди не перестають звертатися до нього по допомогу, вважаючи його єдиною людиною, здатною розкрити навіть найскладніший злочин.

«Sherlock Holmes is a great man ... and I think one day, if you were very lucky, he might even be a good one.» («Етюд в рожевих тонах»).

Доцільно буде розглянути оточуюче середовище головного персонажа, яке характеризує мовну особистість персонажа як інтроверта.

«Sergeant Donovan: But you're not his friend. He doesn't have friends. So who are you?»

John: I'm...I'm nobody. I just met him.

Sergeant Donovan: OK, bit of advice, then. Stay away from that guy.

John: Why?»

Sergeant Donovan: You know why he's here? He's not paid or anything. He likes it. He gets off on it. The weirder the crime, the more he gets off. And you know what...? One day just showing up won't be enough. One day we'll be standing round a body, and he'll be the one that put it there.

John: Why would he do that?»

Sergeant Donovan: Because he's a psychopath. Psychopaths get bored. Stay away from Sherlock Holmes. » («Етюд в рожевих тонах »).

Звісно, більшу частину часу детектив працює, саме тому автор не приділяє багато уваги опису житлових умов головного героя. Однак образ квартири фігурує в якості своєрідного притулку, навіть священного місця, в якому Шерлок може взяти перепочинок від важких робочих буднів.

«Sherlock: Well, this could be very nice.

John: Very nice indeed.

Sherlock: Yes. Yes, I think so, my thoughts precisely. So I went straight ahead and moved in.

John: Soon as we get this rubbish cleaned up. Oh. So this is all...

Sherlock: Well, obviously I can straighten things up a bit. » («Етюд в розжевих тонах»).

2.1.2 Психолінгвістичний чинник мовної особистості головного персонажа Шерлока Холмса. Проаналізуємо психолінгвістичний чинник мовної особистості, який впливає на різні психологічні фактори, що контролюють процеси засвоєння, розуміння та використання мови людьми пов'язані із особистісними рисами характеру, гендерними особливостями, тощо.

Шерлок народився 6 січня 1983 р. і провів своє раннє дитинство в Масгрейв Холі, будинку родини Холмсів, який знаходиться десь у сільській місцевості. Його виховувала його мати (геніальний математик), поряд із батьком, який описує себе як «дурня» порівняно з дружиною. Він виріс зі своїм старшим братом Майкрофтом (на сім років старшим за нього), який у подальші роки, як стверджує Шерлок, принизить його. Серед безлічі рис характеру, найбільш вираженими у нашого головного героя є: іронічність (близька до сарказму), соціопатія, спостережливість, схильність демонструвати перевагу, самовпевненість, незворушність, і холоднокрівність – риси, властиві англійським детективам.

Зв'язок з мовою представлений через різні стилістичні засоби. Прикладом цього є вживання іронії, яка часто межує з грубістю і глузуванням, коли персонаж висміює людей і прийняті ними норми спілкування.

«Scherlock: Mrs. Hudson has given me a special deal. Her husband got himself sentenced to death in Florida. I was able to help her out.

John: You stopped her husband being executed?

Scherlock: Oh, no, I ensured it. » («Етюд в розжевих тонах»)

Шерлок Холмс виробив спостережливість у собі довгими роками тренування, бо спостережливість, як і будь-яку іншу здатність розуму можна вдосконалювати.

«I observe everything. From what I observe, I deduce everything. When I've eliminated the impossible, whatever remains, no matter how mad it might seem, must be the truth» – пише Холмс на сторінці свого сайту «The science of deduction».

Розглянемо приклад демонстрації переваги в одному з діалогів Шерлока та доктора Ватсона, зокрема сцену їхньої першої зустрічі.

«Sherlock: Afghanistan or Iraq?»

John: Sorry?»

Sherlock: Which was it, Afghanistan or Iraq?»

John: Afghanistan. Sorry, how did you?»

Sherlock: How do you feel about the violin?»

John: I'm sorry, what?»

Sherlock: I play the violin when I'm thinking and sometimes, I don't talk for days on end. Would that bother you? Potential flat mates should know the worst about each other.

John: Who saying anything about flat mates?»

Sherlock: I did. Told Mike this morning I must be a difficult man to find a flat mates for. Now here he is, just after lunch, with an old friend clearly just home from military service in Afghanistan. Wasn't a difficult leap.

John: How did you know about Afghanistan? Is that it?»

Sherlock: Is that what?»

John: We've only just met and we're going to go and look at a flat?»

Sherlock: Problem?»

John: We don't know a thing about each other. I don't know where we're meeting. I don't even know your name.

Sherlock: I know you're an Army doctor and you've been invalided home from Afghanistan. You've got a brother worried about you, but you won't go to him for

help because you don't approve of him, possibly because he's an alcoholic, more likely because he recently walked out on his wife. And I know your therapist thinks your limp's psychosomatic, quite correctly, I'm afraid. That's enough to be going on with, don't you think? The name's Sherlock Holmes, and the address is 22 1 B Baker Street. Afternoon.» («Етюд в розжевих тонах»)

З цього можна зробити висновок, що логічне мислення персонажа випереджує його розмови.

Проаналізуємо факти, що підтверджують наявність зосередженості та цілеспрямованості персонажа. *«I do not eat when I'm working. Digesting slows me down.» («Сліпий банкір»).*

Шерлок повністю занурений у роботу настільки, що його не хвилюють людські потреби. Сила волі детектива виражається крізь його самовладання, коли він замість трубки використовує нікотинні пластирі. Це пов'язано з певним обмеженням куріння в Лондоні.

«John: – What are you doing?»

Sherlock: – Nicotine patch. Helps me think. Impossible to sustain a smoking habit in London these days.

Bad news for brain work.

John: – It's good news for breathing.

Sherlock: – Oh, breathing. Breathing is boring.

John: – Is that ... three patches

Sherlock: – It's a three-patch problem.» («Етюд в розжевих тонах»).

Детектив добре знає про свої якості, які роблять його розумнішими в порівнянні з іншими, і не боїться згадувати про них, роблячи це по-своєму. Він – консультуючий детектив як він представив себе Джону:

«I'm consulting detective. Only one in the world. It means when the police are out of their depth which is always, they consult me.» («Етюд в розжевих тонах»).

Протягом серії Шерлок постійно використовує в своїй мові спеціальну лексику і терміни, він бачить те, що інші не бачать, тому що він «не скований» нормами громадськості. Він безпосередньо говорить людині, що та не гідна

його уваги або часу через свою дурість, що свідчить про його самовпевненість. Шерлок надмірно самовпевнений (іноді це діє проти нього), він виставляє напоказ свою перевагу, принижуючи цим інших людей.

«Sherlock: Anderson, do not talk out loud. You low the IQ of the whole street.» («Етюд в рожевих тонах»).

Що стосується, його особистого життя: Шерлок Холмс – переконаний холостяк, який жодного разу, за його словами, не випробував ні до кого романтичних почуттів. Коли в житті детектива з'являється доктор Ватсон, оточуючі починають часто натякати на нетрадиційну орієнтацію головних героїв. Та Шерлок не зважає на їхню думку, в той час коли Джон хвилюється щоб ніхто так не подумав:

«John: You don't have a girlfriend, then?»

Sherlock: Girlfriend? No, not really my area.

John: Mm. All right. Do you have a boyfriend? Which is fine, by the way.

Sherlock: I know it's fine.

John: So you've got a boyfriend, then.

Sherlock: No.

John: Right. OK.» («Етюд в рожевих тонах »).

Варто зазначити про його байдуже ставлення до жінок. У першому епізоді «Етюд в рожевих тонах» Шерлок розмовляє з колегою патологоанатом, молодою, сором'язливою та вродливою дівчиною Моллі Гупер. Коли Моллі нафарбувала губи, Шерлок не зробив їй компліменту, але підкреслив це як факт, поставивши її у незручне положення, що свідчить про прояв його незворушності. В той момент як Моллі намагалась запросити його на каву, він уникнув відповіді на запрошення, але від кави не відмовився. В цьому випадку він проявив себе нетолерантно по відношенню до дівчини.

«Molly: Listen, I was wondering. Maybe later, when you are finished...»

Sherlock: You`re wearing lipstick. You weren`t wearing lipstick before.

Molly: I, er... I refreshed it a bit.

Sherlock: Sorry, you were saying?»

Molly: I was wondering if you`d like to have coffee.

Sherlock: Black, two sugars, please. I will be upstairs.

Molly: Ok. »

Часом через свою прямолінійність інші герої серіалу почувають себе пригніченими. І це не дивно, тому що особистість Шерлока зображена холоднокровною та черствою.

«Sherlock: Ah, Molly, coffee, thank you. What happened to the lipstick?

Molly: It wasn`t working for me.

Sherlock: Really? I thought it was a big improvement. Your mouth`s too small now.

Molly: Ok. »

Можна зробити висновок, що детектив уникає почуттів щоб бути незалежним, він повністю зосереджений на розслідуванні вбивств. «I consider myself married to my work.» («Етюд в рожевих тонах»).

2.1.3 Лінгвокультурологічний чинник мовної особистості головного персонажа Шерлока Холмса. Розглянемо лінгвокультурний чинник мовної особистості, який відображає особливості професійної діяльності детектива, що пов'язані із етнічною приналежністю, національними та культурними особливостями, а в більш широкому плані – зумовлені специфікою всієї британської лінгвокультурної спільноти. Виокремлюючи лінгвокультурний образ Шерлока Холмса можна підтвердити гіпотезу, що він несе відбиток британської культури і відображає основні властивості національної ментальності. Серед рис що характеризують його як корінного британця є: тяга до науки та мистецтва, дисциплінованість, стриманість, дотепність.

«I love dancing. I've always loved it. That rarely comes up in crime work but I live in hope of the right case.».

«Sherlock: How do you feel about the violin?

John: I'm sorry, what?

Sherlock: I play the violin when I'm thinking and sometimes I don't talk for days on end. Would that bother you? Potential flatmates should know the worst about each other. » («Етюд в рожевих тонах»).

В Англії ніжність і любов у взаєминах між дітьми і батьками не спостерігається, що відобразилось на характері головного персонажа у якості незворушності. Дисципліна у взаєминах дітей і батьків жорстка. Тож не дивно, що в розмові з Ватсоном про відносини з сім'єю Холмс говорить: *«We have what you might call a difficult relationship.»* («Етюд в рожевих тонах»). Одним із прикладів його відносин із сім'єю, де можна спостерігати певну напруженість, є діалог Майкрофта з Шерлоком:

«John: Sherlock...that's him, that's the man I was talking to you about.

Sherlock: I know exactly who that is.

Mycroft: So...another case cracked. How very public-spirited. Though that's never really your motivation, is it?

Sherlock: What are you doing here?

Mycroft: As ever, I'm concerned about you.

Sherlock: Yes, I've been hearing about your "concern".

Mycroft: Always so aggressive. Did it never occur to you that you and I belong on the same side?

Sherlock: Oddly enough...no.

Mycroft: We have more in common than you'd like to believe. This petty feud between us is simply childish. People will suffer. And you know how it always upset Mummy.

Sherlock: I upset her?

Mycroft: Me?

Sherlock: It wasn't me that upset her, Mycroft.

John: No. No, wait... Mummy? Who's Mummy?

Sherlock: Mother. Our mother. This is my brother - Mycroft. Putting on weight again?

Mycroft: Losing it, in fact.

John: He's your brother?

Sherlock: Course he's my brother.

John: So he's not...

Sherlock: Not what?

John: I don't know...criminal mastermind?

Sherlock: Close enough.» («Етюд в розжевих тонах »).

Сучасні англійці вважають володіння собою головною перевагою людського характеру. Найяскравішим проявом стриманості Шерлока Холмса є його самооцінка: *«I've always been able to keep myself distant. Divorce myself from feelings.»*

Специфіка британського гумору – загальновідома. Почуття гумору є національною рисою англійців: в жодній країні не вміють так сміятися над собою, як в Англії. У серіалі багато прикладів іскрометного англійського гумору.

«Sherlock: Are you all right? – Yes, of course I'm all right. Well, you have just killed a man.

John: Yes, I...

Sherlock: That's true, isn't it?

John: But he wasn't a very nice man.

Sherlock: No. No, he wasn't, really, was he?

John: Frankly, a bloody awful cabbie.

(CHUCKLES)

Sherlock: That's true, he was a bad cabbie. You should have seen the route he took us to get here.

John: Stop! We can't giggle, it's a crime scene. Stop it.

Sherlock: You're the one who shot him.

John: Keep your voice down!» («Етюд в розжевих тонах »).

Аналізуючи лінгвокультурний чинник мовної особистості, який відображає особливості професійної діяльності детектива, що пов'язані із етнічною приналежністю, національними та культурними особливостями

можна дійти висновку, що образ Шерлока Холмса увібрав в себе специфіку всієї британської лінгвокультурної спільноти. Зокрема, серед даних рис присутня логіка, здоровий глузд, холоднокривність, неупередженість [8, с.35].

Як зазначає В. А. Сухарєв «... ідеалом англійців служать незалежність, освіченість, гідність, чесність ... витонченість манер, здатність пожертвувати часом і грошима для доброї справи, вміння керувати і підкорятися, наполегливість в досягненні поставленої мети» [46, с.53]. Втіленням всіх цих якостей є Шерлок Холмс, істинний англієць.

2.2 Мовні засоби репрезентації мовної особистості Шерлока Холмса у телесеріалі *Sherlock. Season 1*

При створенні образу, всі мовні особливості будуть відображатись на створюваному вчинками образі. Існує кілька складових частин мовного образу. Вживання персонажем складних та простих речень, а також розуміння його мови іншими героями, також можуть передати реципієнту портрет мовної особистості персонажа. Також варто звернути увагу на кількість лексичних засобів у мові, чи будуть використовуватися образи, алюзії, або ж мова персонажа буде прямою, тобто виключно точно описує дійсність [3, с. 123]. Емоційність персонажа також може надати реципієнту інформацію: чи емоційно забарвлена мова чи будуть емоції передавати внутрішній стан персонажа. Також важливо стежити за наявністю вставних слів, їх кількість і вибір можуть багато чого сказати про спосіб мовленнєвого мислення персонажа. Архаїзми, які використовує в мові герой, можуть показати освіченість, а можуть – відірваність від дійсності. Крізь цитати персонажа можна аналізувати, що його хвилює в даний момент. Мова персонажа передбачає використання літературних слів або ж навпаки – жаргонізмів, що свідчить про його манери [23, с. 15].

Британський телесеріал «*Sherlock*» має велику популярність у всьому світові і був перекладений багатьма мовами тому, доцільно вивчити його мовні

особливості, які в значній мірі вплинули на сприйняття персонажів глядачами і зіграли значну роль в розкритті їх характерів. Вивчивши оригінальний скрипт телесеріалу, з'ясувалось, що мовні засоби, що використовувались сценаристами для створення образу головних персонажів телесеріалу Шерлока Холмса і Джона Ватсона, можна розділити на стилістичні, лексичні і граматичні.

Розглянемо мовні засоби створення мовної особистості образу персонажа в кінотексті детальніше.

Стилістичні мовні засоби – це мовні звороти, які представляють собою словесні конструкції, утворені з'єднанням слів, словосполучень, пропозицій, строф і оформляють хід думок мовця в особливій формі, що сприяє більшій виразності мовлення, емоційно-стилістичному звучанню мови [11, с.42].

Для досягнення найбільшої виразності в серіалі були застосовані такі стилістичні засоби як епітет, іронія, гіпербола, евфемізм, метафора, метонімія, антономазія, повторення, протиставлення, апозіопезис, риторичне питання, вигук.

Лексичні засоби виразності – це лексичні одиниці мови, образотворчі можливості яких використовуються для створення літературних образів. Серед мовних засобів, що були використані для відображення зв'язку мовлення у телесеріалі є антоніми, синоніми, фразеологізми, просторіччя терміни, архаїзми.

Граматичні засоби – це будь-які матеріально виражені лінгвістичні засоби, які супроводжують встановлення граматичних відносин в системі мови. Мовна особистість головного персонажа у телесеріалі зображена з використанням таких граматичних засобів синтаксичного походження як порядок слів і зміна граматичних зв'язків.

2.2.1 Лексичні засоби репрезентації мовної особистості Шерлока Холмса. Лексичне значення слова характеризується певним емоційним забарвленням і стилістичною віднесеністю. Лексичний склад мови

неоднорідний, відповідно, вибір того чи іншого слова залежить від ситуації спілкування.

Більшість слів сучасної англійської мови є загальноживаними, вони не мають чітко вираженої стилістичної характеристики, це слова універсальні, вони мають нейтральне стилістичне забарвлення [11, с. 38].

Проаналізувавши скрипт телесеріалу «*Sherlock.Season1*» можна визначити велику кількість лексичних мовних засобів, через які зображена мовна особистість головного персонажа, серед яких є: антоніми, синоніми, фразеологізми, просторіччя терміни, архаїзми.

Антоніми – це слова однієї частини мови, різні за звучанням і написанням, що мають прямо протилежні лексичні значення.

- «*Sherlock: The time was right, but the date was wrong.*»
- «*Sherlock: Nobody getting in and nobody getting out.*»

Синоніми – це слова однієї і тієї ж частини мови, близькі один одному за значенням.

- «*Sherlock: Where are you taking her?*

John: Er, cinema.

Sherlock: Dull, boring, predictable...»

Фразеологізми – стійкі поєднання слів, що володіють зазвичай цілісним значенням.

- «*Sherlock: Suicide is pretty common among City boys.*»

Фразеологізм «*a City boy*» в даній ситуації означає: британець, неофіційно (також із великої літери) чоловік, який працює у Лондоні або у фінансовому чи бізнесовому секторах; особливо, який характеризується як матеріалістичний, зарозумілий або погано вихований.

- «*Sherlock: I've managed to piece together a picture using scraps of information - credit card bills, receipts.*»

Фразеологізм «*a scrap of information*» означає невеликий фрагмент чогось або невелика кількість інформації.

- «*Sherlock: About Van Coon, about how he stayed afloat in the market.*»

Фразеологізм «to stay afloat» означає триматися на плаву.

- «*Sherlock: Don't want to be doing roast pork, not if you're slicing up cadavers.*»

Вираз «to slice up cadavers» означає робити розтин трупа.

- «*Sherlock: Classic Chinese escapology act.*»

Фразеологізм «an escapology act» означає трюк із самовизволенням.

Просторічні слова – слова, вирази, граматичні форми і обороти, що вживаються в літературній мові зазвичай в цілях зниженої, грубуватої характеристики предмета, а також проста невимушена мова з цими словами, формами і оборотами.

- «*Sherlock: Catchy!*»

Прикметник «catchy» означає "ловити" в умі", від catch (дієсл.).

Вважається просторіччям.

- «*Sherlock: He got peckish.*»

Британський неформальний прикметник «peckish» означає голодний.

- «*Sherlock: I need you to maximise your visual memory.*»

Дієслово «maximise» означає забезпечити максимально.

- «*Sherlock: You weren't just his PA, were you?*»

Іменник «personal assistant» Шерлок вживає скорочено «PA»:

- «*Sherlock: I don't think Eddie Van Coon was the type of chap to buy himself hand soap, not unless he had a lady coming over.*»

Іменник «chap» Шерлок вживає говорячи із секретаркою померлого.

Терміни – слова або поєднання слів, що позначають спеціальні поняття, що вживаються в науці, техніці, мистецтві. Вживаючи терміни Шерлок створює враження професіонала, його мова стає більш фаховою, раціональною, ерудованою і обґрунтованою.

- «*John: Is that my computer?*

Sherlock: Of course.

John: What?

Sherlock: Mine was in the bedroom.

John: What? And you couldn't be bothered to get up? It's password protected.

Sherlock: In a manner of speaking. Took me less than a minute to guess yours, not exactly Fort Knox. »

Форт-Нокс (англ. *Fort Knox*) – військова база США, на території якої розташоване існуюче з 1936 року сховище золотих запасів США, де знаходиться 4176 тонн золота в зливках, котре вважається одним з найбільш захищених в світі. Його стіни складаються з граніту, покритого шаром бетону, а вхід захищають двері масою в 20 тонн; для того, щоб їх відкрити необхідно знати код, який розділений на частини між кількома людьми, повністю його ніхто не знає.

- *«Sherlock: Wait until you get the ballistics report. »*

Даний термін взятий з криміналістики «ballistics report», судова балістика включає в себе дослідження доказів з вогнепальної зброї, яке могло бути використано в злочині.

- *«Sherlock: It's an ancient number system - Hang Zhou.»*

Термін «Hang Zhou» означає назву системи числення, що використовувалася в Китаї до введення арабських цифр.

- *«Soo Lin: You know this mark?»*

Sherlock: Yes. It's the mark of a Tong. Ancient crime syndicate, based in China. »

Слово «Tong» означає тип організації, що описуються як таємні товариства або закліті братства і часто пов'язані зі злочинною діяльністю, широко поширені серед китайських іммігрантів, що проживають переважно в США.

- *«Sherlock: That's a semi-automatic. If you fire it, the bullet will travel at over 1,000 metres per second.*

Shan: Well?

Sherlock: Well...the radius curvature of these walls is nearly four metres. »

Термін «radius curvature» вживається у диференціальній геометрії, де радіус кривизни, R , є зворотною величиною кривизни.

Застарілі слова (архаїзми) – застаріле слово, яке в сучасній мові замінено синонімом.

- *«Sherlock: Crossed the date line twice and he didn't alter it.»*

Дієслово «to alter» бере свій початок від кінця XIV ст., означає змінити щось.

- *«Sherlock: Requires quite a bit of contortion.»*

Іменник «contortion» був створений на початку XV ст., означає дію скручування або закручування.

- *«Sherlock: Sorry to interfere with everyone's digestion»*

Іменник «digestion» з'явився наприкінці XIV ст., означає перехід їжі в стан, в якому вона може всмоктуватися в кров з травного каналу.

- *«Sherlock: And the shot that killed him. Was it fired from his own gun?»*

Detective: No.

Sherlock: No. So this investigation might move a bit quicker if you were to take my word as gospel.»

Іменник «gospel» походить від давньоанглійського «godspel» – «радісна звістка», сповіщення Ісусом; одне з чотирьох Євангелій, буквально "good spell," від «god» – «добрий». Вживається відносно чого-небудь істинного, як Євангеліє, з середини XIII ст.; як "будь-яка доктрина, підтримувана як виключно важлива" з 1650-х.

- *«Sherlock: I've just handed you a murder inquiry. »*

Дієслово «to hand» з'явилося у 1400 р., означає «розпоряджатися, захоплювати» Раніше дієслово було *hend* (давньоанглійське *genehdan*), *handle*. Означає "to pass (something to someone)" з 1640х.

- *«Sherlock: Put a chain across the door, bolt it shut, think they're impregnable.»*

Прикметник «impregnable» бере свій початок від XV ст., означає "неможливо зловити", від старофранцузької «impregnable» – «невразливий».

- *«Sherlock: They don't reckon for one second that there's another way in.»*

Дієслово «to reckon» з'явилося у 1200р., що означає перераховувати, підраховувати; називати по одному; розповідати, переказувати; робити підрахунки" від давньоанглійського *gerescenian* " пояснювати, розповідати, переказувати; розташовувати по порядку".

2.2.2 Стилiстичнi засоби репрезентацiї мовної особистостi Шерлока Холмса. Виразнiсть мовлення зазвичай полягає в особливостях використання стилiстичних засобiв через якi представлена мовна особистiсть. Виразнiсть мовлення персонажа пiдкрiплюються i посилюються асоцiативнiстю образного мислення глядача, умiнням iнтерпретувати задум режисера. Основним акцентом виразностi мовлення в телесерiалi є стилiстичнi засоби серед яких епiтет, iронiя, гiпербола, протиставлення, евфемiзм, метафора, метонiмiя, антономазiя, повторення, протиставлення, апозiопезiс, риторичне питання, вигук. «Стилiстичний прийом це цiлеспрямоване використання мовних явищ, включаючи i виразнi засоби. Вони використовуються для посилення виразностi висловлювання, вони не пов'язанi з переносними значеннями слова» [3, с. 117]. Стилiстичнi засоби полягають в розумiннi навмисного i усвiдомленого посилення будь-якої структурної або семантичної риси мовної одиницi (нейтральної або експресивної), яке досягає узагальнення i типiзацiї та становиться таким чином моделлю. Стилiстичний прийом обмежений тiльки одним рiвнем мови. До стилiстичних прийомiв вiдносяться стилiстичнi фiгури i тропи, синтаксичнi або стилiстичнi фiгури, що збiльшують емоцiйностi i експресивностi висловлювань за рахунок незвичайної синтаксичної побудови [10, с. 324]. Стилiстичнi прийоми є одними з головних складових художнього стилю. Умiння автора використовувати виразнi засоби у тексті вказує на ступiнь його майстерностi.

Розглянемо найбільш вживані стилістичні прийоми у серіалі “ Sherlock. Season 1”.

Епітет – означення при слові, що виражає авторську оцінку. Епітет завжди має емоційне забарвлення, характеризує об'єкт особливим

артистичним чином, розкриває його особливості. В даному серіалі вираження невдоволення, шоку і абсурдності ситуації виражаються за допомогою цього прийому.

- «Sherlock: I'm guessing the media, going by the frankly *alarming shade of pink*.»
- «Sherlock: That you're *a dead man walking*.»
- «Sherlock: Frankly, a *bloody awful cabbie*.»
- «Sherlock: I have high hopes for you, Inspector. *A glittering career*.»

Іронія (від грец. εἰρωνεία «лукавство, глузування, прихований гумор») – сатиричний прийом, в якому справжній зміст прихований або суперечить (протиставляється) змістом явного [46, с. 110]. За допомогою даного прийому створюється відчуття, що предмет обговорення не такий, яким він здається.

- «Sherlock: A few years back, her husband got himself sentenced to death in Florida. I was able to help out.

John: Sorry, you stopped her husband being executed?

Sherlock: *Oh, no, I ensured it.* »

- «John: That's a skull.

Sherlock: Friend of mine. *When I say friend...*»

- «John: So why are you talking to me?

Sherlock: Mrs Hudson took my skull.

John: So, I'm basically filling in for your skull?

Sherlock: Relax, you're doing fine.

John: You want me to come with you?

Sherlock: I like company when I go out and I think better when I talk aloud.

The skull just attracts attention, so...»

- «Sherlock: She must have had a phone or an organiser. Find out who Rachel is.

John: She was writing Rachel?

Sherlock: No, *she was leaving* an angry note in German! »

Гіпербола – перебільшення, спрямоване на збільшення значення і емоційності висловлювання. В даному серіалі гіпербола є одним з

найвживаніших засобів вираження емоцій головного героя. Коли він засмучений або в гніві, такий прийом завжди надає драматизму ситуації і робить його стан більш зрозумілим для іншої людини.

- «Sherlock: Anderson, don't talk out loud. You *lower the IQ of the whole street.* »
- «Sherlock: She's *cleverer than you lot ...*»
- «*Sherlock: China's home to a thousand treasures hidden after Mao's revolution.*»

Применшення (understatement) – применшення сенсу, значущості або розміру об'єкта. Цей засіб протилежний гіперболі.

- «Sherlock: He brought you a present, a little gift when he came back from China.
PA: How do you know that? » (мається на увазі шпилька вартістю в 9 млн фунтів)
- «Sherlock: It's obvious, isn't it?
John: It's not obvious to me.
Sherlock: *Dear God, what is it like in your funny little brains? It must be so boring.*»

Евфемізм – виразний засіб нейтральності, який використовується, що замінити грубі слова на стримані.

- «Sherlock: Look at you lot. *You're all so vacant.* Is it nice not being me? It must be so relaxing. »
Метафора – перенесення назви і властивостей одного об'єкта на інший за принципом їх схожості. Дуже часто для більш виразної передачі ступеня, повноти, сили емоції, мовною особистістю вживаються метафори, оскільки метафора є одним з найбільш наочних прийомів.
- «Sherlock: Now, who's Clara? Three kisses says it's a romantic attachment. *The expense of the phone says wife, not girlfriend.* Must have given it to him recently, the model's only six month old.»
- «Anderson: Oh, don't pretend you worked that out. Somebody told you that.
Sherlock: *Your deodorant told me that.* »
- «Sherlock: She *planted it (the phone)* on him ...»

Метонімія – перейменування, заміщення одного слова іншим.

Головна особливість метонімії – це суміжності об'єктів, заснована на асоціації. У наступних прикладах, зв'язок мовної особисті з мовою представлений діями які не властиві цим предметам.

- «John: Because I had a row in the shop with a chip and PIN machine.
Sherlock: You... *You had a row with a machine?!*
John: Sort of. It sat there and I shouted abuse. Have you got cash?»
- «Sherlock: Your haircut, the *way you hold yourself says military*»
- «Sherlock: *Got my eye on a nice little place in central London.*»
- «Sherlock: *Keep your eyes on it.*»
- «Sherlock: *And I can read your military career in your face and your leg, and your brother's drinking habits in your mobile phone.*»

Антономазія – вид метонімії. Замість імені власного використовується описовий вираз, або ж об'єкт або група об'єктів називається одним ім'ям.

У серіалі антономазія використовується героями для називання когось, хто веде себе якимось характерним чином – можливо дивно, незвично або навіть неналежно, замінюючи цим самим його ім'я.

- «Sergeant Donovan: Hello, *freak!*» (звертається до Шерлока)
- «Sergeant Donovan: *Freak's here. Bringing him in.*» (Доповідає інспектору)
- «Sherlock: I'm not your *sniffer dog.*»

Протиставлення – прийом, де зіставляються протилежні за змістом образи і поняття або протилежні емоції, почуття і переживання. Використовується для посилення риторичного ефекту.

- «John: You think he's *stupid enough* to go there?
Sherlock: No, I think he's *brilliant enough.* »
- «Sherlock: Your face is *tanned... but no tan* above the wrists. You've been *abroad, but not sunbathing.* Your *limp's bad* when you walk, *but you don't ask for a chair* when you stand, like you've forgotten about it, so it's at least partly *psychosomatic.*»

Апозіопезіс – раптове переривання мови, одного абзацу та початок нового, що робить думку незавершеною та висловлює шок. Має велике поширення в розмовній, емоційній промові. Використовується, коли емоції досягають свого апогею, і він не в змозі продовжувати речення.

- *«Inspector Lestrade: Yeah, it's for shock.*

Sherlock: I'm not in shock.

Inspector Lestrade: Yeah, but some of the guys want to take photographs.

Sherlock: So, the shooter - no sign?

Inspector Lestrade: Cleared off before we got here. But a guy like that would have had enemies, I suppose. One of them could have been following him, but... we've got nothing to go on.

Sherlock: Oh, I wouldn't say that.

Inspector Lestrade: OK. Give me.

Sherlock: The bullet they just dug out of the wall's from a handgun. A kill shot over that distance, from that kind of a weapon, that's a crack shot. But not just a marksman, a fighter. His hands couldn't have shaken at all, so clearly he's acclimatised to violence. He didn't fire until I was in immediate danger, though, so strong moral principle. You're looking for a man probably with a history of military service and... nerves of steel... Actually, do you know what? Ignore me.

Inspector Lestrade: Sorry?

Sherlock: Ignore all of that. It's just the, er...the shock talking.

Inspector Lestrade: Where are you going?

Sherlock: I just need to...talk about the...the rent.

Inspector Lestrade: I've still got questions.

Sherlock: Oh, what now?! I'm in shock - look, I've got a blanket.»

Риторичне питання – питання, яке не потребує відповіді, або відповідь заздалегідь відома. Метою риторичного запитання часто є посилення сенсу висловлювання, надання йому більшої значущості.

- *«Sherlock: Her case! Come on, where is her case? Did she eat it(?) Someone else was here and they took her case? »*

2.2.3 Граматичні засоби репрезентації мовної особистості Шерлока Холмса. Кожне слово, що володіє лексичним значенням, супроводжується спеціальним граматичним оформленням, і тому ігнорування використання в художніх цілях відповідних граматичних форм і переданих ними граматичних значень буде помилкою. Незважаючи на те, що за силою естетичного впливу граматичні одиниці, як правило, поступаються лексичним, вони, тим не менш, здатні виконувати естетичну функцію, оскільки є семантично навантаженими елементами. Граматичні засоби – це будь-які матеріально виражені лінгвістичні засоби, які супроводжують встановлення граматичних відносин в системі мови. Граматичні засоби сходять або до одиниць граматики (знаків), або до фігур плану вираження або плану змісту. Мінімальними (граматичними) знаковими одиницями є морфеми [26, с.203].

До граматичних засобів синтаксичного походження відносяться порядок слів і зміна граматичних зв'язків.

Зв'язок з мовою представлений у зображенні мовної особистості крізь велику кількість граматичних мовних засобів, за допомогою яких її мова здається нібито продуманою завчасно, логічною, дотепною. Серед граматичних мовних засобів, які використовує наш головний персонаж, є складні речення, умовні речення, прості речення, часто змінений порядок слів у реченні. Розглянемо граматичні засоби детальніше.

Складне речення це таке речення, до складу якого входять кілька простих і, відповідно, має декілька граматичних основ. Головний персонаж часто вживає складні речення у своїх монологів:

- «*Sherlock: You've got a brother worried about you, but you won't go to him for help because you don't approve of him, possibly because he's an alcoholic, more likely because he recently walked out on his wife.*»
- «*Sherlock: We know from her suitcase that she was intending to stay overnight, but she can't have travelled more than two or three hours, because her coat still hasn't dried.*»

- «Sherlock: *I checked every backstreet wide enough for a car five minutes from Lauriston Gardens and anywhere you could dispose of a bulky object without being observed.*»
- «Sherlock: *Three years ago, I proved to Lestrade, at the time of a particularly vicious triple murder, that Angelo was in a different part of town, house-breaking.*»
- «Sherlock: *There's a knife on the breadboard with butter on the right side of the blade because he used it with his left, it's highly unlikely that a left-handed man would shoot himself in the right side of his head.*»

Дуже популярними в англійській мові є умовні речення, головна їхня функція – допомогти висловити думку про те, що щось може статися або могло б статися.

- «Sherlock: *If she'd left him, he would have kept it. Sentiment.* »
- «Sherlock: *If somebody had just found that phone, they'd ignore a text like that, but the murderer... would panic.* »
- «Sherlock: *If you were dying, if you'd been murdered, in your very last few seconds, what would you say?* »
- «Sherlock: *If she'd died, she'd still be there.*»
- «Sherlock: *Go and see Van Coon's PA. If you retrace their steps, somewhere they'll coincide.* »

Просте речення має одну граматичну основу. Граматична основа речення може складатися з двох головних членів – підмета і присудка. Мовна особистість головного героя завдяки цьому граматичному засобу набуває зібраності і лаконічності.

- «John: *That's a skull.*
Sherlock: *Friend of mine.* »
- «Inspector Lestrade: *Well, he won't be your assistant.*
Sherlock: *I need an assistant.* »
- «Sherlock: *I'm a consulting detective. Only one in the world. I invented the job.*»

- «John: What are you doing?

Sherlock: *Nicotine patch. Helps me think.»*

- «Sherlock: Impossible to sustain a smoking habit in London these days. Bad news for brain work.

John: It's good news for breathing.

Sherlock: Oh, breathing! *Breathing's boring. »*

Основною причиною відступу від звичайного порядку членів речення є переміщення місцями підмета і присудка. Такий порядок розташування головних членів речення називається зворотним порядком слів або інверсією. Інверсія може вживатися при емоційному виділенні членів речення.

- «Sherlock: *Always a chance that my number will be recognised.»*
- «Sherlock: *On my desk, the number!»*
- «Sherlock: Oh, perhaps I should mention - I didn't kill her.

John: I never said you did.

Sherlock: Why not? *Given that text and the fact I have her case, it's a perfectly logical assumption.»*

- «Sherlock: *Took me less than an hour to find the right skip.»*
- «Sherlock: *End of Baker Street, there's a good Chinese.»*

ВИСНОВОК ДО РОЗДІЛУ 2.

У другому розділі було розглянуто особливості способів моделювання мовної особистості персонажа та мовні засоби репрезентації мовної особистості Шерлока Холмса у телесеріалі *Sherlock. Season 1.*, були проаналізовані соціолінгвістичні, психолінгвістичні та лінгвокультурологічні чинники мовної особистості, а також основні лексичні, стилістичні та граматичні засоби виразності, за допомогою яких актуалізується мовна особистість головного персонажа.

На підставі проведеного аналізу з'ясовано, що соціолінгвістичні, психолінгвістичні та лінгвокультурологічні чинники мовної особистості є

невідкладними компонентами для створення образу головного героя, вони допомагають оцінювати персонажа не тільки з боку особистості, але й з боку оточуючого середовища, яке впливає на цю особистість; наведені вище приклади вживання мовних засобів у мовленні головного персонажа доводять той факт, що для розуміння деяких лінгвістичних явищ не достатньо бачити і розуміти тільки текст, потрібно заглибитись у контекст і мати додаткові знання про героїв, поставити себе на їх місце.

На формування поведінки та риси характеру досліджуваного нами головного героя впливає велика кількість чинників. Серед соціолінгвістичних чинників, які визначають мовну особистість, були виділені риси зовнішності, професійні якості, оточуюче середовище, соціальний клас, культурні норми тощо. До психолінгвістичних чинників, які впливають на сприйняття глядачем персонажа, найбільш вираженими є: іронічність (близька до сарказму), соціопатія, спостережливість, схильність демонструвати перевагу, самовпевненість, незворушність, і холонокровність. Крізь призму лінгвокультурологічних чинників, до яких відносяться тяга до науки та мистецтва, дисциплінованість, стриманість, дотепність ми спостерігаємо як створюється образ корінного британця.

Головний герой розвивається протягом серіалу, і його риси характеру, які складають той самий образ відомого всім детектива – Шерлока Холмаса, реалізуються за допомогою мовних засобів. В ході серіалу Шерлок Холмс, спочатку постає перед нами грубим соціопатом, не зацікавленим у чужих проблемах, пізніше стає чуйним і вірним другом. У мові Шерлока Холмса відображаються такі риси як самовпевненість, саркастичність, «соціопатичність», егоцентризм та інші, які виражені через лексичні, стилістичні та граматичні мовні засоби. Тому є доцільним надалі досліджувати особливості кожного з героїв, аналізувати відтворення їхньої мовної особистості через мовлення.

Проаналізувавши скрипт телесеріалу «Sherlock.Season1», ми виділили велику кількість лексичних мовних засобів актуалізації мовної особистості

головного персонажа, серед яких найбільш вживаними лексичними мовними засобами є архаїзми (27%), фразеологізми (23%), просторіччя (19%), терміни (19%), а найменш вживаними є антоніми (8%), синоніми (4%). (Див. мал. 1)

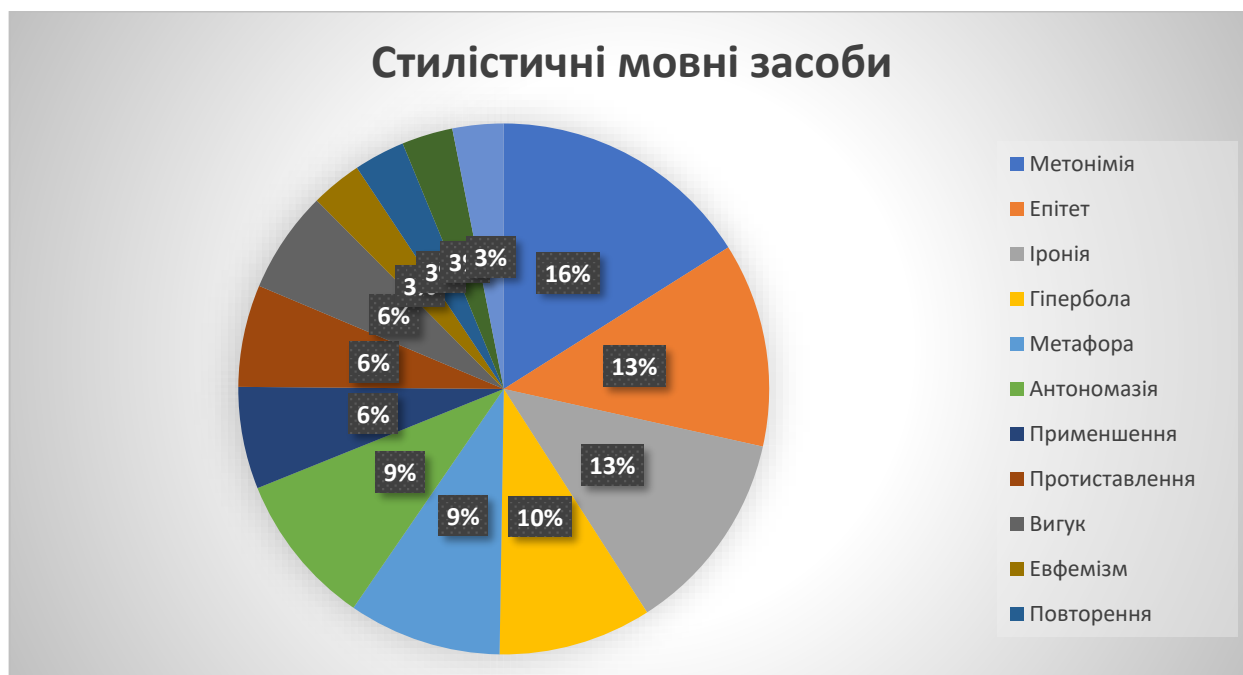
Аналізуючи стилістичні засоби, використані в серіалі, ми виявили, що найбільш вживаними стилістичними мовними засобами є метонімія (16%), епітет (12.4%), іронія (12.4%), гіпербола (9.3%), метафора (9.3%), антономазія (9.3%), а рідко зустрічаються применшення (6.2%), протиставлення (6.2%); найменш вживані евфемізми (3.1%), повторення (3.1%), апозіопезіс (3.1%), риторичне питання (3.1%). (Див. мал. 2)

Всі граматичні мовні засоби, які використовує наш головний персонаж у своєму мовленні, під час проведення аналізу зустрічались із однаковою частотністю: складні речення (25%), умовні речення (25%), прості речення (25%), змінення порядку слів у реченні (25%). (Див. мал. 3)

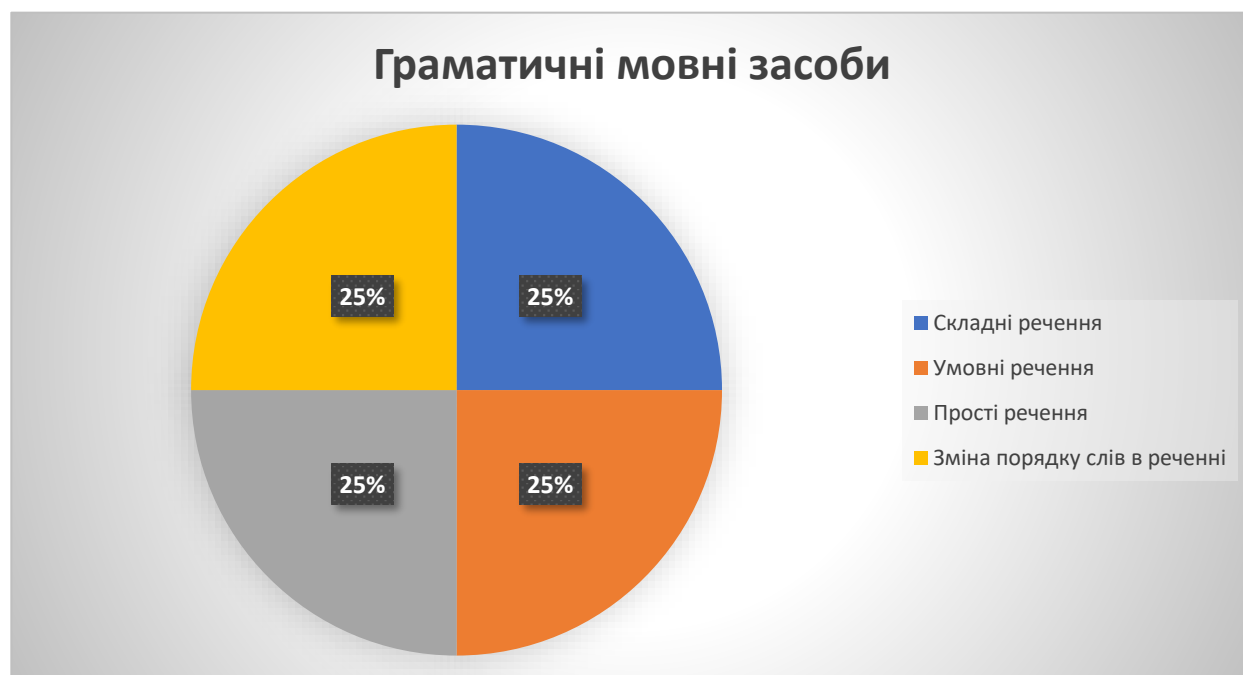
Малюнок 1

Малюнок 2

Малюнок 3

РОЗДІЛ 3. Особливості використання перекладацьких трансформацій при перекладі телесеріалу *Sherlock. Season 1*.

Для досягнення адекватності при перекладі з однієї мови на іншу перекладач використовує мовні засоби іншої мови, на яку здійснюється переклад, і відповідні прийоми і методи. Численні відмінності мови оригіналу і мови перекладу обумовлюють необхідність всіляких трансформацій (замін) при перекладі [2, с. 114].

Але все ж, можна сказати, що лексичні, стилістичні та граматичні трансформації є основними, з якими доводиться стикатися перекладачеві в своїй роботі і які допомагають йому при перекладі.

Перетворення, за допомогою яких можна здійснити перехід від мовних одиниць оригіналу до одиниць перекладу, називаються перекладацькими (міжмовними) трансформаціями. Оскільки перекладацькі трансформації здійснюються з мовними одиницями, мають план змісту і план висловлювання, всі вони носять формальносемантичний характер, перетворюючи як форму, і значення вихідних одиниць [40, с. 54].

Перекладацькі трансформації розглядаються як прийоми перекладу, які може використовувати перекладач під час перекладу різних текстів, у випадках, коли словникова відповідність відсутня, чи не може бути використано за умов даного контексту [44, с.103]. До сих пір фахівці в області перекладознавства не дійшли до єдиної думки щодо сутності поняття перекладацької трансформації. Цим і пояснюється існування різних класифікацій, запропонованих різними вченими, такими як В.Н.Комісарова, Р.К. Миньяр-Белоручев, А.Д. Швейцер і іншими [21, с. 150].

Але, не дивлячись на існування безлічі різних точок зору, лінгвіст В.Н. Комісарів, поділяє думку, що всі перекладацькі трансформації залежно від характеру мовних одиниць, що розглядаються як вихідні в операції перетворення, можна поділити на лексичні, стилістичні та граматичні.

До лексичних трансформацій, що найчастіше застосовуються в процесі перекладу відносяться: перекладацьке транскрибування та транслітерація та лексико-семантичні заміни: конкретизація, генералізація, модуляція та ін.

Серед стилістичних трансформацій, які часто застосовуються під час перекладу є адекватна заміна, деметафоризація, компенсація, опущення та ін.

Граматичні трансформації (морфологічні, синтаксичні) включають: синтаксичне уподібнення (дослівний переклад), членування речення та граматичні заміни.

Приклади використання лексичних, стилістичних та граматичних трансформацій при перекладі телесеріалу «Sherlock. Season 1» українською мовою розглянемо у наступних пунктах.

3.1 Лексичні особливості реалізації мовної особистості Шерлока Холмса при перекладі телесеріалу *Sherlock. Season 1*.

При лексичних трансформаціях відбувається заміна окремих лексичних одиниць мови оригіналу лексичними одиницями мови перекладу, які не є їх словниковими еквівалентами. Ці заміни обумовлені тим, що в кожній мові є своя лексична система, що включає словниковий запас даної мови, кожне слово якого є частиною лексичної системи мови, а не чимось відокремленим [45, с. 116].

В основі кожного слова лежать певні ознаки, які можуть істотно відрізнитися в різних мовах. Різні ознаки, покладені в основу слова на різних мовах, ускладнюють задачу перекладача при передачі стилістичних прийомів, заснованих на грі слів, що є першою причиною застосування лексичних трансформацій.

Другою причиною є різниця в смисловому обсязі слова: кожна лексична одиниця може мати більш широке або більш вузьке значення в іншій мові.

Третьою причиною є відмінність в сполучуваності слів. Те, що може бути прийнято в одній мові, може бути неприйнятним в іншій. У кожній мові

існує звичне вживання слова, виробляються своєрідні кліше, які використовуються мовцем на даному мовою [33, с. 54].

У процесі перекладу в основному застосовуються типи лексичних трансформацій, що включають наступні перекладацькі прийоми: перекладацьке транскрибування і транслітерація; лексико-семантичні заміни: конкретизація, генералізація, модуляція та ін. [47, с. 112]. Варто відзначити, що всі перераховані перекладацькі трансформації в «чистому» вигляді зустрічаються рідко, оскільки частіше за все поєднуються один з одним. Розглянемо вищезазначені лексичні трансформації детальніше.

Транскрибування і транслітерація – це прийоми перекладу лексичних одиниць оригіналу шляхом відтворення їх форми за допомогою букв мови перекладу. При транскрибуванні відтворюється звукова форма іншомовного слова, а при транслітерації його граматична форма (буквений склад). Провідним прийомом в сучасній перекладацькій практиці є транскрипція зі збереженням деяких елементів транслітерації.

Оскільки фонетичні та граматичні системи мов значно відрізняються одна від одної, передача форми слова вихідної мови на мову перекладу завжди умовна і приблизна. Для кожної пари мов розробляються правила передачі звукового складу слова вихідної мови, вказуються випадки збереження елементів транслітерації і традиційні виключення з правил, прийнятих в даний час [31, с.114].

Лексико-семантичні заміни – це прийом перекладу лексичних одиниць вихідної мови шляхом використання в перекладі одиниць мови перекладу, значення яких не збігається зі значенням вихідних одиниць, але може бути виведено з них за допомогою певного типу логічних перетворень. Основними видами подібних заміни є конкретизація, генералізація і модуляція – смисловий розвиток значення вихідної одиниці.

Конкретизація – лексико-семантична трансформація, при якій здійснюється заміна слова або словосполучення вихідної мови з більш

широким предметно-логічним значенням на слово або словосполучення мови перекладу з вузьким значенням. В результаті застосування цієї трансформації створювана відповідність і вихідна лексична одиниця виявляються в логічних відносинах включення – одиниця вихідної мови висловлює родове поняття, а одиниця мови перекладу – яке у неї видове поняття.

Генералізація – лексико-семантична трансформація, при якій виконується заміна одиниці вихідної мови, що має більш вузьке значення, одиницею мови перекладу з більш широким значенням. Це перетворення є зворотньою конкретизацією. Прийомом генералізації доводиться користуватися, якщо в мові перекладу немає конкретних понять, аналогічних понять вихідної мови. Цей прийом допомагає перекладачеві виходити зі скрутного становища, коли він не знає позначення видового поняття на мові перекладу. При генералізації семантична структура змінюється за рахунок втрати диференціальної семи.

Модуляція (смісловий, логічний розвиток) – лексико-семантична трансформація, при якій здійснюється заміна слова або словосполучення вихідної мови одиницею мови перекладу, значення якої логічно виводиться із значення вихідної одиниці. Найбільш часто значення співвіднесених слів в оригіналі і перекладі опиняються пов'язаними причинно-наслідковими відносинами. При модуляції – логічному розвитку – семантична структура зазнає найбільших змін і може отримувати всі або майже всі нові компоненти [14, с. 26].

Логічний розвиток – найбільш складний прийом, оскільки вимагає певної майстерності від перекладача. Його суть в заміні поняття іншим, не тільки, якщо ці поняття пов'язані один з одним як причина і наслідок, а й як частина і ціле, знаряддя і діяч і т.п.

Проаналізуємо, за допомогою яких лексичних перекладацьких трансформацій було перекладено наступні лексичні мовні засоби українською мовою: антоніми, синоніми, фразеологізми, просторіччя терміни, архаїзми.

Антоніми.

Текст оригінального скрипту	Текст перекладу	Перекладацька трансформація
«Sherlock: The time was right, but the date was wrong.»	«Шерлок: Час правильний, а от число – ні.»	Генералізація
«Sherlock: Nobody getting in and nobody getting out.»	«Шерлок: Ніхто не заходив і ніхто не виходив.»	Генералізація

Синоніми.

Текст оригінального скрипту	Текст перекладу	Перекладацька трансформація
«Sherlock: Where are you taking her? John: Er, cinema. Sherlock: Dull, boring, predictable...»	«Шерлок: Куди підете? Джон: У кіно. Шерлок: Нудно, банально, передбачувано.»	Модуляція

Фразеологізми.

Текст оригінального скрипту	Текст перекладу	Перекладацька трансформація
«Sherlock: Suicide is pretty common among <i>City boys</i> .»	«Шерлок: Серед <i>таких як він</i> самогубство не рідкість.»	Модуляція
«Sherlock: I've managed to piece together a picture using scraps of information – <i>credit card bills, receipts</i> .»	«Шерлок: Я відтворив картину з уривків інформації – <i>розрахунки кредиткою, квитанції</i> »	Генералізація
«Sherlock: About Van Coon, about how he <i>stayed afloat</i> in the market.»	«Шерлок: Як Ван Кун <i>виліз</i> із неймовірних боргів.»	Модуляція

«Sherlock: Don't want to be doing roast pork, not if you're <i>slicing up cadavers.</i> »	«Шерлок: Ти на роботі <i>иматуєш тіла</i> – тому не бери Ростбіф»	Модуляція
«Sherlock: Need to examine some bodies. Molly: Some? Sherlock: Eddie Van Coon and Brian Lukis. Molly: They're on my list. Sherlock: Could you <i>wheel them out</i> again for me? »	«Шерлок: Треба оглянути кілька тіл. Моллі: Кілька? Шерлок: Едді Ван Кун і Брайан Лукіс. Моллі: Вони в мене. Шерлок: <i>Дістанеш їх</i> для мене ще раз?»	Модуляція
«Sherlock: <i>Classic Chinese escapology act.</i> »	«Шерлок: <i>Класичний номер з кайданами.</i> »	Модуляція

Просторічні слова.

Текст оригінального скрипту	Текст перекладу	Перекладацька трансформація
«Sherlock: <i>Catchy!</i> »	«Шерлок: <i>Непогано!</i> »	Модуляція
«Sherlock: <i>He got peckish.</i> »	«Шерлок: <i>Зголоднів.</i> »	Генералізація
«Sherlock: You weren't just his <i>PA</i> , were you?»	«Шерлок: Ви були не просто його <i>помічницею?</i> »	Конкретизація
«Sherlock: I don't think Eddie Van Coon <i>was the type of chap</i> to buy himself hand soap, not unless he had a lady coming over.»	«Едді Ван Кун <i>був не з тих хто</i> купив би собі мило для рук якщо тільки до нього не навідувалася дама.»	Модуляція

Терміни.

Текст оригінального скрипту	Текст перекладу	Перекладацька трансформація
-----------------------------	-----------------	-----------------------------

<p>«John: Is that my computer? Sherlock: Of course. John: What? Sherlock: Mine was in the bedroom. John: What? And you couldn't be bothered to get up? It's password protected. Sherlock: In a manner of speaking. Took me less than a minute to guess yours, not exactly <i>Fort Knox</i>. »</p>	<p>«Джон: Це мій ноутбук? Шерлок: Звісно. Джон: Що? Шерлок: Мій у спальні. Джон: Важко було його принести? І в мене стояв пароль. Шерлок: Можна й так сказати я його зламав за кілька секунд. Теж мені <i>Пентагон</i>. »</p>	Модуляція
<p>«Sherlock: Wait until you get the <i>ballistics</i> report. »</p>	<p>«Шерлок: Дочекайтеся звіту <i>балістиків</i>. »</p>	Транслітерація
<p>«Sherlock: It's an ancient number system – <i>Hang Zhou</i>.»</p>	<p>«Шерлок: Це стародавня система числення – <i>Ханчжоу</i>.»</p>	Транскрибування
<p>«Soo Lin: You know this mark? Sherlock: Yes. It's the mark of a <i>Tong</i>. Ancient crime syndicate, based in China. »</p>	<p>«Су Лін: Впізнаєте? Шерлок: Так. Це мітка <i>Тонг</i>. Стародавній злочинний синдикат родом із Китаю. »</p>	Транслітерація
<p>«Sherlock: That's a semi-automatic. <i>If you fire it, the bullet will travel at over 1 ,000 metres per second</i>. Shan: Well? Sherlock: Well...the radius curvature of these walls is nearly four metres. »</p>	<p>«Шерлок: Пістолет напівавтоматичний. <i>Куля полетить зі швидкість понад тисячу метрів за секунду</i>. Шан: І? Шерлок: І... Радіус вигнутих стін близько 4 метрів. »</p>	Модуляція

Архаїзми.

Текст оригінального скрипту	Текст перекладу	Перекладацька трансформація
«Sherlock: Crossed the date line twice and he didn't alter it.»	«Шерлок: <i>Він</i> двічі перетнув лінію часу але, не переставив дня»	Конкретизація
«Sherlock: <i>Requires quite a bit of contortion.</i> »	«Шерлок: <i>Добряче треба було вигнутися.</i> »	Модуляція
«Sherlock: Sorry to interfere with everyone's <i>digestion.</i> »	«Шерлок: Вибачте що псую вам <i>анетим.</i> »	Модуляція
«Sherlock: And the shot that killed him. Was it fired from his own gun? Detective: No. Sherlock: No. So this investigation might move a bit quicker if you were <i>to take my word as gospel.</i> »	«Шерлок: Куля яка його вбила випущена з його зброї? Детектив: Ні. Шерлок: Ні. Це розслідування рухалося б дещо швидше, якби ви <i>вірили мені на слово.</i> »	Модуляція
«Sherlock: I've just handed you a murder inquiry. »	«Шерлок: Я щойно дав вам цінну інформацію.»	Генералізація
«Sherlock: Put a chain across the door, bolt it shut, think they're <i>impregnable.</i> »	«Шерлок: Переконані що ланцюжок на дверях і засув <i>їх захистять.</i> »	Генералізація
«Sherlock: They don't reckon for one second that there's another way in.»	«Шерлок: І навіть не здогадуються, що є інший вхід.»	Генералізація

3.2 Стилiстичні особливості реалізації мовної особистості Шерлока

Холмса при перекладі телесеріалу *Sherlock. Season 1*.

Причиною застосування стилістичних трансформацій є те, що стилістичні системи мов мають свій національний характер. За В.В.

Виноградовим, «стиль – це суспільно усвідомлена і функціонально обумовлена, внутрішньо об'єднана сукупність прийомів вживання, відбору і поєднання засобів мовного спілкування в сфері того чи іншого загальнонародного, загальнонаціональної мови, співвідносна з іншими такими ж способами вираження, які є для інших цілей, виконують інші функції в мовній суспільній практиці даного народу» [7, с.73]. Адекватний переклад неможливий без урахування стилістичних особливостей оригіналу.

При передачі стилістичного значення перекладач повинен керуватися тим же принципом: відтворити в перекладі той же ефект, тобто викликати у читача аналогічну реакцію, хоча для досягнення цього йому іноді доводиться вдаватися до зовсім інших мовних засобів. Одна і та ж мета може бути досягнута різними шляхами. При порівнянні стилістичних прийомів, серед яких, адекватна заміна, демегафоризація, компенсація, опущення виявляються повні, часткові збіги і розбіжності їх функцій [29, с. 73].

Стилістичні помилки – результат ігнорування специфіки слововживання і сполучуваності слів. При стилістичній трансформації може проявитися стилістична інтерференція. При заміні один одним стилістичних синонімів змінюється стиль висловлювання, хоча предмет, про який йде мова, може залишитися тим же. Завжди існує ризик згладити і знебарвити або, навпаки, зробити переклад більш яскравим. Тому іноді перекладачеві свідомо доводиться вдаватися до нейтралізації [28, с. 51].

Розглянемо вищезазначені стилістичні трансформації детальніше.

Одним із поширених перекладацьких прийомів є – адекватна заміна. Найчастіше його використовують при перекладі ідіом та традиційних метафор. Зміст цього прийому полягає у заміні всього або частини висловлювання на вихідну мову висловлюванням або частиною висловлювання мовою перекладу з іншим значенням, але з тією ж смисловою та/або емоційною функцією.

Деметафоризація – перекладацький прийом, який використовують для відтворення алегорії, метафор і т.п., в перекладі виражається безпосередньо – за допомогою прямих (непереносних) значень слів та словосполучень.

Компенсація – це вид перекладацької трансформації, за якої втрачені при перекладі одиниці вихідної мови оригіналу, передаються в тексті перекладу будь-яким іншим засобом, причому необов'язково в тому самому місці тексту, що і в оригіналі. Тим самим поповнюється, «компенсується» втрачений сенс, і загалом, зміст оригіналу відтворюється з більшою повнотою. При цьому нерідко граматичні засоби оригіналу замінюються лексичними та навпаки.

Опущення – відмова від передачі в перекладі семантично надлишкових слів, значення яких нерелевантні або легко відновлюються в контексті.

Розглянемо, за допомогою яких перекладацьких трансформацій було перекладено наступні стилістичні засоби українською мовою: епітет, іронія, гіпербола, евфемізм, метафора, метонімія, антономазія, повторення, протиставлення, апозіопезіс, риторичне питання.

Епітет.

Текст оригінального скрипту	Текст перекладу	Перекладацька трансформація
«Sherlock: I'm guessing the media, going by the frankly alarming shade of pink.»	«Шерлок: Сфера ЗМІ, судячи із зухвалою відтінку рожевого.»	Адекватна заміна

Іронія.

Текст оригінального скрипту	Текст перекладу	Перекладацька трансформація
«Sherlock: A few years back, her husband got himself sentenced to death in Florida. I was able to help out.»	«Шерлок: Кілька років тому її чоловіка засудили до страти у Флориді. Я зміг допомогти.»	Опущення

<p>John: Sorry, you stopped her husband being executed?</p> <p>Sherlock: <i>Oh, no, I ensured it.</i> »</p>	<p>Джон: Вибачте, Ви врятували його від страти?</p> <p>Шерлок: <i>Я пришевидшив її.</i> »</p>	
<p>«John: That's a skull. Sherlock: Friend of mine. <i>When I say friend...»</i></p>	<p>«Джон: Це череп. Шерлок: Мій друг. <i>Якщо так можна сказати.»</i></p>	Компенсація
<p>«John: So why are you talking to me?</p> <p>Sherlock: Mrs Hudson took my skull.</p> <p>John: So I'm basically filling in for your skull?</p> <p>Sherlock: Relax, you're doing fine.</p> <p>John: You want me to come with you?</p> <p>Sherlock: <i>I like company when I go out and I think better when I talk aloud. The skull just attracts attention, so...»</i></p>	<p>«Джон: Чому ж ви тоді розмовляєте зі мною?</p> <p>Шерлок: Місіс Хадсон забрала череп.</p> <p>Джон: То я заміню череп?</p> <p>Шерлок: У Вас чудово виходить.</p> <p>Джон: Мені піти з Вами?</p> <p>Шерлок: <i>Я люблю ходити не сам, і я думаю краще коли говорю. Череп привертає увагу, тож...»</i></p>	Компенсація
<p>«Sherlock: She must have had a phone or an organiser. Find out who Rachel is.</p> <p>John: She was writing Rachel?</p> <p>Sherlock: No, <i>she was leaving</i> an angry note in German! »</p>	<p>«Шерлок: У неї точно був телефон або комунікатор. З'ясуйте хто така Рейчел.</p> <p>Джон: Вона писала Рейчел?</p> <p>Шерлок: Ні, <i>лишила</i> гнівне послання німецькою!»</p>	Опущення

Гіпербола.

Текст оригінального скрипту	Текст перекладу	Перекладацька трансформація
«Sherlock: Anderson, don't talk out loud. You lower <i>the IQ of the whole street.</i> »	«Шерлок: Андерсон, тільки не вголос. Ти знижуєш <i>IQ</i> всієї Бейкер Стріт.» »	Компенсація
«Sherlock: <i>China's home to a thousand treasures hidden after Mao's revolution.</i> »	«Шерлок: У Китаї після революції Мао було заховано безліч скарбів.»	Компенсація

Применшення.

Текст оригінального скрипту	Текст перекладу	Перекладацька трансформація
«Sherlock: <i>He brought you a present, a little gift when he came back from China.</i> PA: How do you know that? »	«Шерлок: Він привіз Вам подарунок. Маленький подарунок з Китаю. Секретарка: Звідки Ви знаєте?»	Адекватна заміна

Евфімізми.

Текст оригінального скрипту	Текст перекладу	Перекладацька трансформація
«Sherlock: <i>Look at you, you're all so vacant, is it nice not being me? It must be so relaxing.</i> »	«Шерлок: Дивлюсь на вас. Такі порожні погляди. Певно добре бути не мною.»	Компенсація

Метафора.

Текст оригінального скрипту	Текст перекладу	Перекладацька трансформація

«Anderson: Oh, don't pretend you worked that out. Somebody told you that. Sherlock: <i>Your deodorant told me that.</i> »	«Андерсон: Не вдавай ніби сам визначив. Тобі хтось сказав. Шерлок: <i>Твій дезодорант сказав.</i> »	Адекватна заміна
--	--	------------------

Метонімія.

Текст оригінального скрипту	Текст перекладу	Перекладацька трансформація
«John: Because I had a row in the shop with a chip and PIN machine. Sherlock: You... <i>You had a row with a machine?!</i> John: Sort of. It sat there and I shouted abuse. Have you got cash?»	«Джон: Бо посварився із касою для самообслуговування. Шерлок: Ти... <i>Посварився з касою?</i> Джон: Майже. Я на неї кричав а вона слухала. Маєш готівку?»	Опущення
«Sherlock: <i>Got my eye on a nice little place in central London.</i> »	«Шерлок: <i>Я знайшов чудове місце в центрі Лондона.</i> »	Компенсація
«Sherlock: <i>Keep your eyes on it.</i> »	«Шерлок: <i>Слідкуй за цим.</i> »	Опущення
«Sherlock: <i>And I can read your military career in your face and your leg, and your brother's drinking habits in your mobile phone.</i> »	«Шерлок: <i>Я можу прочитати всю Вашу військову кар'єру за обличчям і ногою, а за мобільним, що Ваш брат алкоголік.</i> »	Компенсація

Антономазія.

Текст оригінального скрипту	Текст перекладу	Перекладацька трансформація
«Sergeant Donovan: Hello, <i>freak!</i> »	«Сержант Донован: Привіт, <i>псих!</i> »	Адекватна заміна
«Sherlock: I'm not your <i>sniffer dog.</i> »	«Шерлок: Я Вам не <i>пес-шукач.</i> »	Адекватна заміна

Протиставлення.

Текст оригінального скрипту	Текст перекладу	Перекладацька трансформація
<p>«John: <i>You think he's stupid enough to go there?</i></p> <p>Sherlock: No, I think he's brilliant enough. »</p>	<p>«Джон: <i>Він такий дурний щоб туди піти?</i></p> <p>Шерлок: <i>Думаю навпаки, він дуже кмітливий.»</i></p>	Адекватна заміна
<p>«Sherlock: <i>Your face is tanned... but no tan above the wrists. You've been abroad, but not sunbathing. Your limp's bad when you walk, but you don't ask for a chair when you stand, like you've forgotten about it, so it's at least partly psychosomatic.»</i></p>	<p>«Шерлок: <i>Обличчя засмагле... але вище зап'ястя шкіра біла. Ви були закордоном, але навмисно не засмагали. Ви сильно кульгаєте, але стільця не попросили, ніби забули про кульгавість, отже вона частково соматична.»</i></p>	Компенсація

Риторичне запитання.

Текст оригінального скрипту	Текст перекладу	Перекладацька трансформація
<p>«Sherlock: Her case! Come on, where is her case? <i>Did she eat it(?)</i> Someone else was here and they took her case? »</p>	<p>«Шерлок: <i>Її валіза! Думайте де її валіза? Вона її з'їла?</i> Тут хтось був і він забрав її валізу.»</p>	Адекватна заміна

Вигук.

Текст оригінального скрипту	Текст перекладу	Перекладацька трансформація
<p>«Sherlock: She'd never have left any hotel with her hair still looking... <i>Oh... Oh!</i></p>	<p>«Шерлок: Вона б ніколи не вийшла з готелю з такою зачіскою. <i>А... А!</i></p> <p>Інспектор Лестрейд: Шерлок, що таке? Що?</p>	Адекватна заміна

<p>Inspector Lestrade: Sherlock? What is it, what?</p> <p>Sherlock: Serial killers, always hard. You have to wait for them to make a mistake.</p> <p>Inspector Lestrade: We can't just wait!.</p> <p>Sherlock: Oh, we're done waiting. Look at her, really look! Houston, we have a mistake. Get on to Cardiff.»</p>	<p>Шерлок: Серійним убивцям завжди важко. Треба чекати його промаху.</p> <p>Інспектор Лестрейд: Ми не можемо!</p> <p>Шерлок: Добре, не чекайте. Уважно її обстежте. Х'юстон, у нас проблема. Їдьте в Кардіфф.»</p>	
--	--	--

3.3 Граматичні особливості реалізації мовної особистості Шерлока Холмса при перекладі телесеріалу *Sherlock. Season 1*.

Граматичні трансформації полягають у перетворенні в процесі перекладу структури речення відповідно до норм мови перекладу. Вони обумовлені розходженням у структурі двох мов – мови оригіналу і мови перекладу і можуть бути викликані різними причинами граматичного і лексичного плану. Трансформація може бути повною або частковою, в залежності від того, наскільки змінюється структура речення. Зазвичай, коли замінюються головні члени речення, відбувається повна трансформація, якщо ж замінюються лише другорядні члени – часткова. Крім того можуть замінюватися і частини мови [1, с. 153]. Зазвичай це відбувається одночасно. Граматичні трансформації (морфологічні, синтаксичні) включають: синтаксичне уподібнення (дослівний переклад); членування речення; граматичні заміни (заміни підлягають формі слова, частини мови, члени речення) та ін. Розглянемо вищезазначені граматичні трансформації детальніше.

Синтаксичне уподібнення (дослівний переклад) – граматична трансформація при якій синтаксична структура оригіналу перетвориться в аналогічну структуру мови перекладу. Ця «нульова» трансформація застосовується в тих випадках, коли у вихідній мові та мові перекладу існують паралельні синтаксичні структури. Синтаксичне уподібнення може призводити до повної відповідності кількості мовних одиниць та порядку їх розташування в оригіналі та перекладі.

Членування речення – граматична трансформація, при якій синтаксична структура речення в оригіналі перетворюється на дві чи більше предикативні структури мови перекладу. Трансформація членування призводить до перетворення простого речення вихідної мови в складне речення мови перекладу, або до перетворення простого або складного речення вихідної мови в два або більше самостійних речення в мові перекладу.

Граматична заміна – граматична трансформація, при якій граматична одиниця в оригіналі перетворюється на одиницю мови перекладу з іншим граматичним значенням. Заміні може піддаватися граматична одиниця вихідної мови будь-якого рівня: словоформа, частина мови, член речення, пропозиція певного типу. В процесі перекладу завжди відбувається заміна форм вихідної мови на форми мови перекладу. Але граматична заміна, як трансформація, має на увазі не просто вживання в перекладі форм мови перекладу, а відмова від використання форм мови перекладу, аналогічних вихідній, так як вони не дозволяють здійснити адекватний переклад [32, с. 14].

Складні речення.

Текст оригінального скрипту	Текст перекладу	Перекладацька трансформація
« <i>Sherlock: You've got a brother worried about you, but you won't go to him for help because you don't approve of him, possibly because he's an alcoholic, more likely</i> »	«Шерлок: Ваш брат хвилюється за Вас, але Ви не просите в нього допомоги, бо не схвалюєте способу його життя, він п'є і	Граматична заміна

<i>because he recently walked out on his wife.»</i>	нещодавно кинув дружину.»	
«Sherlock: We know from her suitcase that she was intending to stay overnight, but she can't have travelled more than two or three hours, because her coat still hasn't dried.»	«Шерлок: З її валізи знаємо, що вона хотіла тут переночувати, тож подолала чималий шлях, але їхала вона не більше 2-3 годин, бо її пальто досі мокре.»	Граматична заміна
«Sherlock: I checked every backstreet wide enough for a car five minutes from Lauriston Gardens and anywhere you could dispose of a bulky object without being observed.»	«Шерлок: Я обдивився кожен провулок, куди може в'їхати машина за 5 хвилин від Лорістон Гарденс і всі місця де можна <i>непомітно</i> викинути великий предмет.»	Граматична заміна
«Sherlock: Three years ago, I proved to Lestrade, at the time of a particularly vicious triple murder, that Angelo was in a different part of town, house-breaking.»	«Шерлок: Три роки тому, я переконав Лестрейда, що під час дуже жорстокого потрійного вбивства Анжело грабував будинок на протилежному кінці Лондона.»	Синтаксичне уподібнення
«Sherlock: <i>There's a knife on the breadboard with butter on the right side of the blade because he used it with his left, it's highly unlikely that a left-handed man would shoot himself in the right side of his head.»</i>	«Шерлок: <i>На дошці ніж. Масло на правому боці леза бо Кун брав його в ліву руку, дуже мало ймовірно що шульга застрелився у праву скроню»</i>	Членування речення

Умовні речення.

Текст оригінального скрипту	Текст перекладу	Перекладацька трансформація
-----------------------------	-----------------	-----------------------------

«Sherlock: : If she'd left him, he would have kept it. Sentiment. »	«Шерлок: Якби вона його кинула, він би його лишив. Сентименти.»	Синтаксичне уподібнення
«Sherlock: <i>If somebody had just found that phone, they'd ignore a text like that, but the murderer... would panic.</i> »	«Шерлок: Якби телефон знайшли, просто проігнорували б, але вбивця.. запанікує.»	Граматична заміна
«Sherlock: If you were dying, if you'd been murdered, in your very last few seconds, what would you say? »	«Шерлок: Якби Ви помирали, якби Вас убивали, що б Ви сказали в свої останні секунди?»	Синтаксичне уподібнення
«Sherlock: If she'd died, she'd still be there.»	«Шерлок: Якби вона померла, то була б на місці.»	Синтаксичне уподібнення
«Sherlock: <i>Go and see Van Coon's PA. If you retrace their steps, somewhere they'll coincide.</i> »	«Шерлок: Я поїду до помічниці Ван Куна. Простежимо їхні шляхи, деь вони точно перетнуться.»	Граматична заміна

Просте речення.

Текст оригінального скрипту	Текст перекладу	Перекладацька трансформація
«John: That's a skull. Sherlock: Friend of mine. »	«Джон: Це череп. Шерлок: Мій друг.»	Синтаксичне уподібнення
«Inspector Lestrade: <i>Well, he won't be your assistant.</i> Sherlock: I need an assistant. »	«Інспектор Лестрейд: Він працюватиме окремо. Шерлок: Мені потрібен помічник.»	Граматична заміна

«Sherlock: I'm a consulting detective. Only one in the world. I invented the job.»	«Шерлок: Я детектив радник. Єдиний у світі. Сам вигадав посаду.»	Синтаксичне уподібнення
«John: What are you doing? Sherlock: Nicotine patch. Helps me think.»	«Джон: Що з Вами? Шерлок: Нікотинові пластирі. Помагають думати.»	Синтаксичне уподібнення
«Sherlock: <i>Impossible to sustain a smoking habit in London these days. Bad news for brain work.</i> John: It's good news for breathing. Sherlock: Oh, breathing! Breathing's boring. »	«Шерлок: <i>У наш час бути у Лондоні курцем важкувато. А без цього не думається.</i> Джон: Зате легше дихається. Шерлок: О, дихати нудно!»	Граматична заміна

Зміна порядку слів у реченні.

Текст оригінального скрипту	Текст перекладу	Перекладацька трансформація
«Sherlock: Always a chance that my number <i>will be recognised.</i> »	«Шерлок: Номер можуть легко <i>впізнати.</i> »	Граматична заміна
«Sherlock: <i>On my desk, the number!</i> »	«Шерлок: <i>Номер на столі.</i> »	Граматична заміна
«Sherlock: Took me less than an hour <i>to find the right skip.</i> »	«Шерлок: <i>Пошуки</i> зайняли <i>менше</i> години.»	Граматична заміна
«Sherlock: End of Baker Street, there's a good <i>Chinese.</i> »	«Шерлок: У кінці Бейкер Стріт, є <i>хороший китайський ресторан.</i> »	Граматична заміна

ВИСНОВОК ДО РОЗДІЛУ 3.

Усі види трансформацій полягають у перетворенні слова або структури речення при перекладі відповідно до лексичних, стилістичних або граматичних норм мови перекладу. Нами було розглянуто основні види і типи перекладацьких трансформацій, і наведені приклади їх використання при перекладі з англійської мови на українську телесеріалу «Sherlock. Season 1.».

В результаті дослідження було виявлено, що серед **лексичних перекладацьких трансформацій** при перекладі телесеріалу, найуживанішим типом перекладацьких трансформацій була **модуляція** (50%), наступним прийомом за ступенем вживання є **генералізація** (30%), і найменш застосованими прийомами є **конкретизація** (8%), **транслітерація** (8%) та **транскрибування** (4%). (див. малюнок 4)

Проаналізувавши застосування **стилістичних перекладацьких трансформацій**, ми виявили, що найчастіше були застосовані такі типи трансформацій як **адекватна заміна** (33%), **компенсація** (30%), **опущення** (30%) та найменш уживаною виявилась **деметафоризація** (7%). (див. малюнок 5)

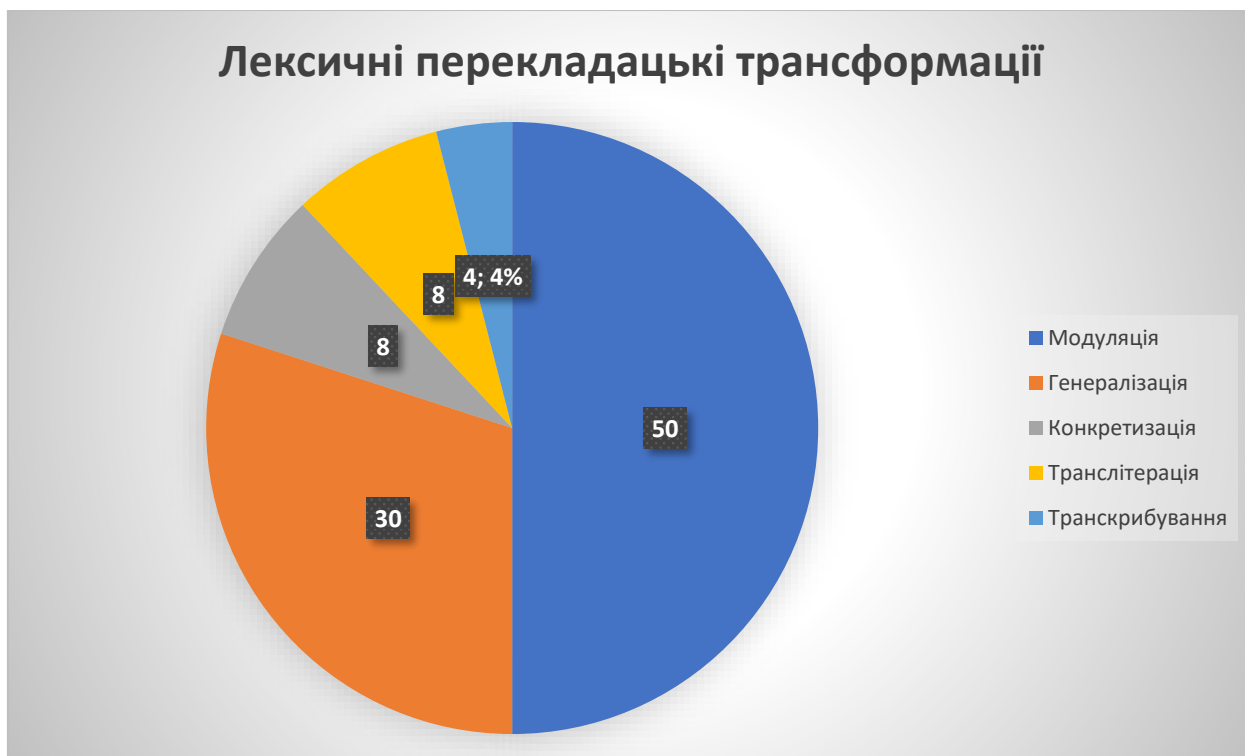
Розглянувши **граматичні перекладацькі трансформації**, ми дійшли висновку, що **граматична заміна** (55%) та **синтаксичне уподібнення** (40%) використовується часто, на відміну від **членування речення** (5%). (див. малюнок 6)

В результаті проведеного дослідження ми дійшли висновку, що різні види перекладацьких трансформацій спрямовані на максимально точну передачу семантики, прагматики та стилістики вихідного тексту. Оскільки при міжмовному перетворенні семантичні втрати є неминучими, перекладач звів їх до мінімуму за допомогою максимально ефективного використання перекладацьких трансформацій, в тому числі лексичних, стилістичних та граматичних, спрямованих на досягнення еквівалентності тексту.

Проаналізувавши вживання перекладацьких трансформацій, стає очевидним той факт, що їх використання є необхідним засобом досягнення

адекватного перекладу. У зібраному мовному матеріалі представлена більшість існуючих видів лексичних, стилістичних та граматичних перекладацьких трансформацій.

Малюнок 4

Малюнок 5

ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ

У магістерській роботі було розглянуто мовну особистість та способи її моделювання в сучасних дискурсивних дослідженнях; досліджено способи актуалізації мовної особистості персонажа; проаналізовано мовні засоби репрезентації мовної особистості Шерлока Холмса у телесеріалі *Sherlock. Season 1*; виявлено особливості використання перекладацьких трансформацій при перекладі телесеріалу *Sherlock. Season 1* та досліджено адекватність перекладу телесеріалу українською мовою.

В першому розділі було розглянуто поняття медійного дискурсу – це специфічний тип мовленнєво-мислиннєвої діяльності, характерний виключно для інформаційного поля мас-медіа. В цьому розумінні слід розрізняти медіа дискурс і інші самостійні типи дискурсу, як, наприклад, політичний, релігійний, науковий і т.д. та підходи до його вивчення. В ході дослідження було визначено три підходи до визначення медіа дискурсу: евокативний, класичний та дискурсивний підходи.

Евокативний підхід враховує одну із важливих особливостей медіа дискурсу, про яку говорять сучасні медіа дослідники – суміщення комунікатора і реципієнта в комунікативному процесі при сприйнятті, усвідомленні і переробці інформації в медіа дискурсі.

Класичний підхід до медіа досліджень демонструє вивчення лінійної комунікації, повністю залежну від аналізу продукту комунікації. Дискурсивний підхід передбачає вивчення медійних комунікативних процесів у динаміці.

Було проаналізовано статус теледискурсу у сучасних лінгвістичних студіях та виявлено, що телевізійна комунікація – це специфічний вид комунікації в межах певного програмно-інформаційного простору як сукупності комунікативних практик у вигляді певного «дискурс-архіву»

конкретної телепрограми, метою якої є ефективна реалізація кодів відправником і їх успішне сприйняття адресатом.

Телевізійний дискурс був розглянутий з боку інтерактивного (діалогічного) типу дискурсу, що має свої особливі характеристики:

1) наявність двох учасників комунікаційного процесу - відправник та одержувач;

2) взаємодія телеведучого та телеаудиторії;

(а) безпосередньо - міжособистісна (наприклад, у студії, на зйомці, на вулиці тощо);

(б) опосередкована (спілкування в інтерактивному режимі).

Аналізуючи телевізійний дискурс як лінгвістичне і соціокультурне явище, слід звертати увагу на його конструктивні особливості інституціональної та ритуальної комунікації, в яких враховуються його національні та культурні особливості.

Вдалося визначити поняття мовної особистості та способи її моделювання в сучасних дискурсивних дослідженнях. В ході дослідження було виявлено, що під поняття мовної особистості підлягають різні феномени – від суб'єкта, індивіда, автора тексту, носія мови і просто інформанта до мовної картини світу і знань про світ, знання мови і знань про мову, аж до самосвідомості і менталітету народу. Були розглянуті ідеї провідних вчених:

- Передумови концептуалізації феномена мовної особистості були закладені представниками неогумбольдтіанської традиції в мовознавстві, зокрема ідеями Л. Вайсгербера.

- В.В. Виноградовим вперше був використаний термін мовна особистість для позначення особистості автора тексту, вираженої в мові і через мову, і окреслені основні принципи її вивчення: 1) опора на тексти, створені

мовною особистістю, 2) облік включеності мовної особистості в різні колективні суб'єкти.

У 80-ті роки ХХ століття у вітчизняній лінгвістиці відбувається активна тематизація феномену мовної особистості і його поглиблене осмислення на рівні створення самого концепту і обґрунтування моделей мовної особистості. Найбільш поширеними стають дві теорії: лінгводидактична концепція Г.І. Богина і ширша – лінгвістична – Ю.М. Караулова.

- У трактуванні Г.І. Богина мовна особистість – це «суб'єкт мовної діяльності як носій готовності створювати і приймати твори мови (тексти)», тобто акцент робиться на таку ключову характеристику індивіда як можливість відобразити об'єктивну реальність за допомогою мови.
- Згідно Ю.Н. Караулову, мовна особистість – це «сукупність здібностей і характеристик людини, що обумовлюють створення і сприйняття нею мовних творів, які різняться ступенем структурно-мовної складності, глибиною і точністю відображення дійсності, певною цільовою спрямованістю».

Також, був розглянутий британський телесеріал «Sherlock» у контексті сучасного англomовного теледискурсу, в якому три епізоди передбачають свої власні окремі історії, в той час складаючи послідовний переказ для героїв.

Перший епізод розглядає серію самогубств, які можуть бути справою серійного вбивці, кожен з яких прийняв таємничу пігулку. Другий епізод включає тіньовий китайський підземний світ і дивні символи, якимось чином пов'язані зі старовинними артефактами, тоді як третій і останній епізод може похвалитися складною серією вбивств, приурочених до часу, призначених для перевірки розумових можливостей Шерлока, оскільки загроза ілюзорного Моріарті стає постійно небезпекою. Заключні сцени цього останнього епізоду закінчуються кульмінацією, яка змушує хвилюватись. Доцільно буде надалі досліджувати один з епізодів, а саме перший, де відбувається знайомство з

головним героєм, і можна досить чітко дослідити розвиток мовної особистості персонажа. Що буде викладено у наступних розділах.

Викладений у цьому розділі матеріал наголошує на тому факті, що сучасна система медіа дискурсу динамічно розвивається, всередині неї існують свої внутрішні і зовнішні зв'язки. Внутрішній зв'язок між різними текстами даного дискурсу зумовлений єдиним типом творчості – публіцистичним, а зовнішній – тим, що кожен текст медійного дискурсу, на відміну, наприклад, від тексту літературного, завжди породжується потребами відображення сучасного життя з метою впливу на громадську думку.

У другому розділі було розглянуто особливості способів моделювання мовної особистості персонажа та мовні засоби репрезентації мовної особистості Шерлока Холмса у телесеріалі *Sherlock. Season 1.*, були проаналізовані соціолінгвістичні, психолінгвістичні та лінгвокультурологічні чинники мовної особистості, а також основні лексичні, стилістичні та граматичні засоби виразності, за допомогою яких актуалізується мовна особистість головного персонажа.

На підставі проведеного аналізу з'ясовано, що соціолінгвістичні, психолінгвістичні та лінгвокультурологічні чинники мовної особистості є невідкладними компонентами для створення образу головного героя, вони допомагають оцінювати персонажа не тільки з боку особистості, але й з боку оточуючого середовища, яке впливає на цю особистість; наведені вище приклади вживання мовних засобів у мовленні головного персонажа доводять той факт, що для розуміння деяких лінгвістичних явищ не достатньо бачити і розуміти тільки текст, потрібно заглибитись у контекст і мати додаткові знання про героїв, поставити себе на їх місце.

На формування поведінки та риси характеру досліджуваного нами головного героя впливає велика кількість чинників. Серед соціолінгвістичних чинників, які визначають мовну особистість, були виділені риси зовнішності,

професійні якості, оточуюче середовище, соціальний клас, культурні норми тощо. До психолінгвістичних чинників, які впливають на сприйняття глядачем персонажа, найбільш вираженими є: іронічність (близька до сарказму), соціопатія, спостережливість, схильність демонструвати перевагу, самовпевненість, незворушність, і холонокровність. Крізь призму лінгвокультурологічних чинників, до яких відносяться тяга до науки та мистецтва, дисциплінованість, стриманість, дотепність ми спостерігаємо як створюється образ корінного британця.

Головний герой розвивається протягом серіалу, і його риси характеру, які складають той самий образ відомого всім детектива - Шерлока Холмаса, реалізуються за допомогою мовних засобів. В ході серіалу Шерлок Холмс, спочатку постає перед нами грубим соціопатом, не зацікавленим у чужих проблемах, пізніше стає чуйним і вірним другом. У мові Шерлока Холмса відображаються такі риси як самовпевненість, саркастичність, «соціопатичність», егоцентризм та інші, які виражені через лексичні, стилістичні та граматичні мовні засоби. Тому є доцільним надалі досліджувати особливості кожного з героїв, аналізувати відтворення їхньої мовної особистості через мовлення.

Стилістичні мовні засоби – це мовні звороти, які представляють собою словесні конструкції, утворені з'єднанням слів, словосполучень, пропозицій, строф і оформляють хід думок мовця в особливій формі, що сприяє більшій виразності мовлення, емоційно-стилістичному звучанню мови.

Для досягнення найбільшої виразності в серіалі були застосовані такі стилістичні засоби як епітет, іронія, гіпербола, евфемізм, метафора, метонімія, антономазія, повторення, протиставлення, апозіопезіс, риторичне питання, вигук.

Аналізуючи стилістичні засоби, використані в серіалі, ми виявили, що найбільш вживаними стилістичними мовними засобами є метонімія (16%),

епітет (12.4%), іронія (12.4%), гіпербола (9.3%), метафора (9.3%), антономазія (9.3%), а рідко зустрічаються применшення (6.2%), протиставлення (6.2%); найменш вживані евфемізми (3.1%), повторення (3.1%), апозіопезіс (3.1%), риторичне питання (3.1%).

Лексичні засоби виразності – це лексичні одиниці мови, образотворчі можливості яких використовуються для створення літературних образів. Серед мовних засобів, що були використані для відображення зв'язку мовлення у телесеріалі є антоніми, синоніми, фразеологізми, просторіччя терміни, архаїзми.

Проаналізувавши скрипт телесеріалу «Sherlock.Season1», ми виділили велику кількість лексичних мовних засобів актуалізації мовної особистості головного персонажа, серед яких найбільш вживаними лексичними мовними засобами є архаїзми (27%), фразеологізми (23%), просторіччя (19%), терміни (19%), а найменш вживаними є антоніми (8%), синоніми (4%).

Граматичні засоби – це будь-які матеріально виражені лінгвістичні засоби, які супроводжують встановлення граматичних відносин в системі мови. Мовна особистість головного персонажа у телесеріалі зображена з використанням таких граматичних засобів синтаксичного походження як порядок слів і зміна граматичних зв'язків.

Всі граматичні мовні засоби, які використовує наш головний персонаж у своєму мовленні, під час проведення аналізу зустрічались із однаковою частотністю: складні речення (25%), умовні речення (25%), прості речення (25%), змінення порядку слів у реченні (25%).

У третьому розділі були виявлені особливості використання перекладацьких трансформацій при перекладі з англійської мови на українську телесеріалу «Sherlock. Season 1. ».

Найголовніше завдання перекладача – досягти семантичної еквівалентності ориганільного та перекладного текстів. Для її досягнення

потрібні різноманітні перекладацькі перетворення та трансформації, що зачіпають лексичну, стилістичну та граматичну структури висловлювання.

Щоб подолати бар'єр відмінностей у мові оригіналу та мові перекладу та досягти адекватності у перекладі, застосовується ціла низка перекладацьких трансформацій на лексичному, стилістичному та граматичному рівнях мови.

Були проаналізовані основні види і типи перекладацьких трансформацій, і наведені приклади їх використання при перекладі з англійської мови на українську телесеріалу «Sherlock. Season 1.» за класифікацією лінгвіста В.Н. Комісарова. В результаті аналізу був зроблений висновок, що всі види трансформацій полягають у перетворенні слова або структури речення при перекладі відповідно до лексичних, стилістичних або граматичних норм мови перекладу.

При лексичних трансформаціях відбувається заміна окремих лексичних одиниць мови оригіналу лексичними одиницями мови перекладу, які не є їх словниковими еквівалентами.

У процесі перекладу в основному застосовуються типи лексичних трансформацій, що включають наступні перекладацькі прийоми: перекладацьке транскрибування і транслітерація; лексико-семантичні заміни: конкретизація, генералізація, модуляція та ін.

Транскрибування і транслітерація – це прийоми перекладу лексичних одиниць оригіналу шляхом відтворення їх форми за допомогою букв мови перекладу.

Лексико-семантичні заміни – це прийом перекладу лексичних одиниць вихідної мови шляхом використання в перекладі одиниць мови перекладу, значення яких не збігається зі значенням вихідних одиниць, але може бути виведено з них за допомогою певного типу логічних перетворень. Основними видами подібних заміни є конкретизація, генералізація і модуляція – смисловий розвиток значення вихідної одиниці.

Конкретизація – лексико-семантична трансформація, при якій здійснюється заміна слова або словосполучення вихідної мови з більш широким предметно-логічним значенням на слово або словосполучення мови перекладу з вузьким значенням.

Генералізація – лексико-семантична трансформація, при якій виконується заміна одиниці вихідної мови, що має більш вузьке значення, одиницею мови перекладу з більш широким значенням.

Модуляція (смісловий, логічний розвиток) – лексико-семантична трансформація, при якій здійснюється заміна слова або словосполучення вихідної мови одиницею мови перекладу, значення якої логічно виводиться із значення вихідної одиниці.

Логічний розвиток – найбільш складний прийом, оскільки вимагає певної майстерності від перекладача.

Підсумовуючи виконану роботу можна виявити те що, що з розглянутих прикладів лексичної трансформації, найвживанішими прийомами, яких вдаються перекладачі у цьому тексті, була модуляція (50%), наступним прийомом за ступенем вживання є генералізація (30%), і найменш застосованими прийомами є конкретизація (8%), транслітерація (8%) та транскрибування (4%).

Причиною застосування стилістичних трансформацій серед яких, адекватна заміна, деме́тафоризація, компенсація, опущення є те, що стилістичні системи мов мають свій національний характер. Адекватний переклад неможливий без урахування стилістичних особливостей оригіналу.

Одним із поширених перекладацьких прийомів є – адекватна заміна. Найчастіше його використовують при перекладі ідіом та традиційних метафор.

Деметафоризація – перекладацький прийом, який використовують для відтворення алегорії, метафор і т.п., в перекладі виражається безпосередньо – за допомогою прямих (непереносних) значень слів та словосполучень.

Компенсація – це вид перекладацької трансформації, за якої втрачені при перекладі одиниці вихідної мови оригіналу, передаються в тексті перекладу будь-яким іншим засобом, причому необов'язково в тому самому місці тексту, що і в оригіналі.

Опущення – відмова від передачі в перекладі семантично надлишкових слів, значення яких нерелевантні або легко відновлюються в контексті.

Щодо використання стилістичних перекладацьких трансформацій, можна виявити, що найчастіше були застосовані такі типи трансформацій як адекватна заміна (33%), компенсація (30%), опущення (30%) та найменш уживаною виявилась деметафоризація (7%).

Грамматичні трансформації полягають у перетворенні в процесі перекладу структури речення відповідно до норм мови перекладу. Грамматичні трансформації (морфологічні, синтаксичні) включають: синтаксичне уподібнення (дослівний переклад); членування речення; граматичні заміни (заміни підлягають формі слова, частини мови, члени речення) та ін. Розглянемо вищезазначені граматичні трансформації детальніше.

Синтаксичне уподібнення (дослівний переклад) – граматична трансформація при якій синтаксична структура оригіналу перетвориться в аналогічну структуру мови перекладу.

Членування речення – граматична трансформація, при якій синтаксична структура речення в оригіналі перетворюється на дві чи більше предикативні структури мови перекладу.

Граматична заміна – граматична трансформація, при якій граматична одиниця в оригіналі перетворюється на одиницю мови перекладу з іншим граматичним значенням.

В свою чергу граматичні перекладацькі трансформації вживаються наступним чином: граматична заміна (55%) та синтаксичне уподібнення (40%) використовується часто, на відміну від членування речення (5%).

Використання перекладацьких трансформацій є необхідним засобом досягнення адекватного перекладу. В зібраному мовному матеріалі представлена більшість існуючих видів лексичних, стилістичних та граматичних перекладацьких трансформацій.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Алексеева И.С. Введение в переводоведение. М.: Академия, 2004. 352с.
2. Алимов В.В. Теория перевода: Перевод в сфере профессиональной коммуникации: Учебное пособие. изд. 5-е. М.: Книжный дом «ЛИБРОКОМ», 2009. 160 с.
3. Арнольд И.В. Лексикология современного английского языка: учеб. пособие / И.В. Арнольд. 2-е изд., перераб. М.: ФЛИНТА: Наука, 2012. 376 с.
4. Арнольд И.В. Стилистика. Современный английский язык. М.: Просвещение, 2004. 384 с.
5. Артемьева Ю.В. Акты референции в телевизионном дискурсе: Автореф. дис...канд. филол. наук. Тверь, 2000. 15 с.
6. Вахтин Н.Б., Головкин Е.В. Социология и социолингвистика языка / Н.Б. Вахтин, Е.В. Головкин. СПб: Издательский центр «Гуманитарная Академия» Европейский университет в Санкт-Петербурге, 2004. 336 с.
7. Виноградов В.В. Підсумки обговорення питань стилістики // Питання мовознавства. 1955. №1. С.73
8. Воробьев, В.В. Лингвокультурологическая парадигма личности Текст. / В.В. Воробьев. М.: РУДН, 1996. 170 с.
9. Воронцова Т.А. О соотношении публичный дискурс – язык СМИ – публичная речь // Вестник Удмуртского университета. Сер. История и филология. 2008. Вып. 3. С. 17 – 22.
10. Гальперин И. Р. Очерки по стилистике английского языка / И.Р. Гальперин. Москва: Издательство литературы на иностранных языках, 2000. 462 с.

11. Гуревич В.В. English Stylistics Учеб. пособие. 2-е изд., испр. М.: Флинта Наука, 2007. 72 с.
12. Добросклонская Т.Г. Медиалингвистика: системный подход к изучению языка СМИ (современная английская медиаречь): учебное пособие / Т. Г. Добросклонская. Москва: Флинта: Наука, 2008. 263 с.
13. Желтухина М.Р. Взаимодействие дискурсов в массмедиаальном пространстве // Актуальные процессы в различных типах дискурсов: политический, медийный, рекламный дискурсы и интернеткоммуникация: материалы Междунар. конф. М., 2009. С. 137 – 143.
14. Зинде М.М., Фридрих С.А. Качество перевода и стилистика текста // Тетради переводчика. М., 1989. Вып. 23. С. 23 – 31.
15. Карасик В.И. О типах дискурса // Языковая личность: Институциональный и персональный дискурс: Сб. науч. тр. Волгоград: Перемена, 2000. С. 5 – 19.
16. Карасик В.И. Языковой круг: личность, концепты, дискурс. Волгоград: Перемена, 2002. 477 с.
17. Карасик В.И. Мовне коло: особистість, концепти, дискурс. М.: ГНОЗИС, 2004. 390 с.
18. Карасик, В.И. О категориях лингвокультурологии Текст. / В.И. Карасик // Языковая личность: проблемы коммуникативной деятельности: сб. науч. тр. Волгоград: Перемена, 2001. С. 3-16.
19. Кожемякин Е. А. “Массовая коммуникация и медиадискурс: К методологии исследования”. Научные ведомости Белгородского гос. ун-та. Серия «Гуманитарные науки». 6 (12), 2010. С. 13–21.
20. Кожемякин Е.А. Дискурсный подход к изучению институциональной культуры. Белгород: Изд-во БелГУ, 2008. 244 с.

21. Комисаров В.Н. Современное переводоведение. Учебное пособие. М.: ЭТС, 2002. 424 с.
22. Конецкая В.П. Социология коммуникаций. Учебник. М.: Международный университет бизнеса и управления, 1997. 304 с.
23. Котова Н.С. Амбивалентная языковая личность: лексика, грамматика, прагматика: автореф. дис. ... докт. филол. наук / Н.С. Котова. Краснодар, 2008. 39 с.
24. Красноярова О.В. Новые медиаплатформы: принципы функционирования и классификация видов // Вопросы теории и практики журналистики. 2016. Т. 5. № 1. С. 45–57
25. Красных В. В. Свой среди чужих: миф или реальность? М.: ИТДГК Гнозис, 2003. 375 с.
26. Крилова І.П., Гордон Є.М. Граматика сучасної англійської мови: Підручник для ін-тів і фак-тів інозем. мов. 7-е вид. М.: Книжковий дім «Університет», 2001. 448 с.
27. Крилова І.П., Крилова Є.В. Практична граматики англійської мови: Навч. посібник. 2-е вид., Перераб. М.: Че Ро, 1996. 292 с.
28. Крушельницкая К.Г., Попов М.Н. Советы переводчику. М.: «Астрель». 2-ое издание, 2002. 148 с.
29. Крюков А.Н. Межъязыковая коммуникация и проблема понимания // Перевод и коммуникация. М.: 1997. С. 73 – 83.
30. Ларина Е.Г. Лингвопрагматические особенности ток-шоу как жанра телевизионного дискурса (на материале американских телевизионных программ): дис. ... канд. фил. наук. Волгоград, 2004. 171 с.
31. Латышев Л.К. Технология перевода. М.: УРАО, 2001. 304 с.

32. Левицкая Т.Р., Фитерман А.М. Почему нужны грамматические трансформации при переводе? // Тетради переводчика. Вып. 8. М.: Междунар. отношения, 1971. С. 12 – 23.
33. Левицкая Т.Р., Фитерман А.М. Чем вызываются лексические трансформации при переводе? // Тетради переводчика. Вып. 12. М.: Междунар. Отношения. 1975. С. 50 – 69.
34. Леонтьев А.А. Радио- и телевизионная речь как вид общения // Психолингвистические проблемы массовой коммуникации. М., 1974. 321 с.
35. Леонтьев А.Н. Лекции по общей психологии: Учеб. пособие для вузов по спец. "Психология"/ Под ред. Д.А. Леонтьева, Е.Е. Соколовой. М.: Смысл, 2000. 509 с.
36. Макаров М.Л. Основы теории дискурса. М.: ИТДГК «Гнозис», 2003. 280 с.
37. Мальковская И.А. Знак коммуникации: дискурсивные матрицы. М.: Изд-во ЛКИ, 2008. 238 с.
38. Муратов А.Р. Телевизионное общение в кадре и за кадром. – М.: Аспект Пресс, 2003. 173 с.
39. Низамова Л.Р. Телевизионный дискурс: методы, приемы и техники изучения // Дискурсология: методология, теория, практика: докл. I Междунар. науч.- практ. конф. / под общ. ред. О.Ф. Русаковой. 2006. Вып. 3. С. 98 - 100.
40. Оболенская Ю.Л. Художественный перевод и межкультурная коммуникация. 4-е изд. М.: Книжный дом «ЛИБРОКОМ», 2013. 264 с.
41. Оломская, Н.Н. Прагматические и функциональные аспекты формирования дискурса PR (на материале исследований теледискурса, радиодискурса, компьютерного дискурса и рекламного дискурса):

- монография / Н.Н. Оломская. Краснодар: Кубанский гос. ун-т, 2011. 329 с.
42. Полонский, А.В. Современный медиадискурс: ключевые идеи и слова // Русский язык в современном медиапространстве. М-лы Междунар. науч.-практ. конф. Белгород: БелГУ, 2009. С. 151-160.
43. Прибыток И.И. Дискуссионные моменты теории непрямой коммуникации // Прямая и непрякая коммуникация: Сб. науч. ст. / Отв. ред. В. В. Дементьев. Саратов: Изд-во Гос УНЦ «Колледж», 2003. С. 16 – 26.
44. Рецкер Я.И. Теория перевода и переводческая практика. Очерки лингвистической теории перевода. М.: «Р. Валент», 2010. 244 с.
45. Семёнова М.Ю. Основы перевода текста. Ростов н/ Д: Феникс, 2009. 344 с.
46. Скребнев Ю.М. Основы стилистики английского языка. М.: АСТ, 2004. 221 с.
47. Солодуб Ю.П., Альбрехт Ф.Б., Кузнецов А.Ю. Теория и практика художественного перевода. Учеб. Пособие для студ. лингв. фак. высш. учеб. заведений. М.: Издательский центр «Академия», 2005. 304 с.
48. Сусов И.П. Личность как субъект языкового общения // Личностные аспекты языкового общения. Калинин, 1989. С. 75 – 78.
49. Фролов М.Е. Телевизионный дискурс информационно-аналитических программ (на материале программ криминально-правовой тематики НТВ): дис. ... канд. фил. наук. Тверь, 2004. 203 с
50. Хомський Н. Мова і мислення. М.: Изд-во МГУ, 1972. С. 7

51. Чувакин, А. А. Смешанная коммуникация в художественном тексте: основы эвокационного исследования: монография / А. А. Чувакин; АлтГУ. Барнаул: Изд-во АлтГУ, 2014. 138 с.
52. Шапинская Е.Н. Телевидение в контексте современной культуры. Вопросы теории // Философские науки. 2000. №3. С. 55 – 82.
53. Bittner, Johannes: Sprache, Digitalität, Kommunikation. Erich Schmidt Verlag. Berlin, 2003. S. 24.
54. Comstock G. Television and Human Behavior // Understanding television: Essays on television as a social and cultural force / Ed. By Richard P. Adler. New York, 1981. XV. P. 35 – 51.
55. Holtgraves Thomas M. Language as Social Action: Social Psychology and Language Use Mahwah / Thomas M. Holtgraves. New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates, Publishers, 2002. 232 p.
56. Matheson, D. Media discourses. L.: Open University Press, 2005.
57. O’Keeffe, A. Investigating media discourse. L., N.Y.: Routledge, 2006.
58. Sherlock, Season 1, episode 1 transcript: A Study in Pink, part 1
URL: <https://arianedevere.livejournal.com/43794.html>
59. Simpson P.W. Discourse Analysis and Drama // The Encyclopedia of Language and Linguistics. Oxford, 1994. Vol. 2. P. 952 – 954.
60. Talbot, M. Media Discourse: Representation and Interaction. Edinburgh: Edinburgh University Press, 2007.
61. Taylor, P.A., Harris, J.L. Critical theories of mass-media: then and now. L.: Open University Press, 2008.
62. Wolfson N. The Bulge: A Theory of Speech Behavior and Social Distance Second Language Discourse: A Textbook of Current Research / N. Wolfson. Norwood: N.J., 1988. 55-83. p.

СПИСОК ЛЕКСИКОГРАФІЧНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Online etymology dictionary [Електронний ресурс]. – Режим доступу:
<https://www.etymonline.com/>
2. Cambridge dictionary [Електронний ресурс]. – Режим доступу:
<https://dictionary.cambridge.org/ru/%D1%81%D0%BB%D0%BE%D0%B2%D0%B0%D1%80%D1%8C/>
3. Collins Dictionaries [Електронний ресурс]. – Режим доступу:
<https://www.collinsdictionary.com/dictionary/english>

SUMMARY

The relevance of this research is an in-depth analysis of the specificity of the notion and functional features of "media discourse", since it is this type of discourse that fixes current language norms, introduces neologisms into the corpus of language, allows tracing the current state of lexical and grammatical composition of language. In order to study the current state of the language system, it is necessary to understand the context from which lexical and grammatical units come, influencing the development of the language system as a whole.

The fact that this problem goes beyond the linguistic field of research brings up the need to study the phenomenon of language personality in a broader perspective. This study will proclassify existing approaches to the typology of language personality as a model of language personality based on the unity of sociolinguistics, linguoculturology and psycholinguistics, and consider the personality of a native speaker through speech activity.

The purpose of the study is to identify and analyse the language means of representing the language personality of Sherlock Holmes in the television series Sherlock. Season 1 and their adequate reproduction when translating the original script into Ukrainian.

According to the objective, the following main tasks were identified:

1) to examine the notion of language personality and how it is modelled in discourse studies;

2) to study methods of modelling a character's language personality;

3) to analyse language means of Sherlock Holmes language personality representation in Sherlock. Season 1;

4) to reveal the peculiarities of transformations of translation during translating Sherlock. Season 1

5) investigate the adequacy of the translation of the TV series into Ukrainian.

The object of the study is the language personality of the character in the contemporary British television series Sherlock. Season 1.

The subject of the research is lexical, stylistic and grammatical means of representation of the language personality of Sherlock Holmes in Sherlock. Season 1 and their adequate translation into Ukrainian with the help of the appropriate translation transformations.

Theoretical significance of the work is determined by the results and conclusions of the study, a certain contribution to the development of translation theory.

The practical significance of the research lies in the possibility of using its results in the practice of fiction translation, in the practice of teaching translation methodology, in the practice of English language teaching in higher education institutions, in practical and seminar classes and relevant special courses.

The evocative approach takes into account one of the important features of media discourse that contemporary media researchers talk about – the combination of the communicator and the recipient in the communicative process of perception, awareness and processing of information in media discourse.

The classical approach to media studies demonstrates the study of linear communication, completely dependent on the analysis of the communication product. The discursive approach involves the study of media communicative actions in dynamics.

The status of television discourse in modern linguistic studios was analysed and it was found that television communication is a specific type of communication within a certain programme and information space as a set of communicative practices in the form of a certain "discourse archive" of a particular television programme, which aims at effective implementation of successful perception by the addressee.

Television discourse has been considered from the perspective of interactive (dialogic) type of discourse which has its own specific characteristics:

- 1) the presence of two participants in the communication process – the sender and the receiver;
- 2) the interaction between the TV presenter and the TV audience;

- (a) directly interpersonal (e.g., in the studio, on the set, on the street, etc.)
- (b) indirect (interactive communication).

When analyzing television discourse as a linguistic and sociocultural phenomenon, attention should be paid to its constructive features of institutional and ritual communication, which take into account its national and cultural characteristics.

It was possible to define the concept of linguistic identity and ways of modelling it in discourse studies. During the research it was discovered that the concept of language personality is subject to different phenomena — from the subject, the individual, the author of the text, the speaker and just the informal to the language picture of the world and knowledge about the world, knowledge of language and knowledge about language, up to self-consciousness and mentality of the people. The ideas of the leading scientists were considered:

- The preconditions for the conceptualisation of the phenomenon of language personality were laid down by representatives of the Neo-Humboldtian tradition in linguistics, including the ideas of L. Weisgerber.
- V.V. Vinogradov was the first to use the term language personality to denote the personality of the author of the text, expressed in and through language, and outlined the basic principles of its study: 1) reliance on texts created by a linguistic personality; 2) consideration of the involvement of language personality in various collective subjects.

In 80s of the XX century in motherland linguistics there is an active thematization of the phenomenon of language personality and its profound comprehension on the level of the concept itself and substantiation of models of language personality. Two theories become the most widespread: G.I. Bogin's linguodidactic concept and Y.M. Karaulov's broader linguistic one.

- In G.I. Bogin's interpretation, a language personality is "a subject of speech activity as a bearer of readiness to create and accept works of language (texts)", that is, the emphasis is placed on such a key characteristic of an individual as an ability to reflect objective reality with the help of language.

- According to Y.N. Karaulova, the language personality is "a set of abilities and characteristics of an individual, which condition the creation and perception of language works, distinguished by the degree of structural and linguistic complexity, depth and accuracy of reality reflection, a certain target orientation".

The British television series "Sherlock" was also considered in the context of contemporary English-language television discourse, in which three episodes assume their own separate stories, while composing a coherent translation for the characters.

The first episode deals with a series of suicides that may be the work of a serial killer, each of whom has taken a mysterious pill. The second episode involves a shadowy Chinese underworld and strange symbols somehow linked to ancient artefacts, while the third and final episode boasts a complex series of murders timed to test Sherlock's thinking abilities as the threat of an illusory . The final scenes of this final episode end with a thrilling climax. It will be worthwhile to explore one of the episodes further, namely the first, where the introduction of the main character takes place, and the development of the character's language personality can be explored quite clearly. Which will be outlined in the following sections.

The material in this section highlights the fact that the contemporary system of media discourse is dynamic and that there are internal and external links within it. The internal connection between the different texts of this discourse is due to a single type of creativity - journalistic, and the external one – to the fact that each text of media discourse, unlike, for example, the text of literary discourse, is always generated by the needs of reflecting contemporary life in order to influence the public opinion.

There was examined the peculiarities of the ways of modeling the language personality of the character and the representation of the language personality of Sherlock Holmes in the television series Sherlock. Season 1 at th second chapter. Sociolinguistic, psycholinguistic and linguocultural factors of language personality

were analysed, as well as basic lexical, stylistic and grammatical expressive means which help to actualise the language personality of the main character.

On the basis of the analysis it was found out that social and linguistic, psycholinguistic and linguocultural features of the language personality are insecure components for creating the image of the protagonist, they help to evaluate the character not only from the side of the person, but also from the side of the environment, which influences this person.

A large number of factors influence the formation of the behaviour and character traits of the main character we are studying. Among the sociolinguistic factors that determine language personality, appearance traits, professional qualities, environment, social class, cultural norms, etc. have been identified. The psycholinguistic factors that influence the viewer's perception of the character are most pronounced: irony (close to sarcasm), sociopathy, observation, tendency to show preference, assertiveness, equanimity and equanimity. Through the lens of linguistic and cultural factors, which include a predilection for science and the arts, discipline, restraint and wit, we observe how the image of the native Briton is created.

The main character develops over the course of the series, and his character traits, which constitute the same image of the famous detective Sherlock Holmes, are realised through the use of language. Throughout the course of the series, Sherlock Holmes, who at first appears as a rude sociopath uninterested in other people's problems, later becomes a sensitive and loyal friend. The language of Sherlock Holmes reflects such traits as self-confidence, sarcasm, "sociopathy", egocentrism and others, expressed through lexical, stylistic and grammatical language means. Therefore, it is advisable to further investigate the peculiarities of each of the characters and analyse the reproduction of their language personality through speech.

Stylistic means of language are turns of speech, which are verbal constructions formed by combining words, phrases, sentences, verses and formalizing the course of the speaker's thoughts in a special form, contributing to greater expressiveness of speech, emotional and stylistic sounding language.

To achieve the greatest expressiveness, such stylistic means as epithet, irony, hyperbole, euphemism, metaphor, metonymy, antonomasia, repetition, opposition, apotheosis, rhetorical question, exclamation were used in the series.

Analyzing the stylistic means used in the series, we found that the most used stylistic language means are metonymy (16%), epithet (12.4%), irony (12.4%), hyperbole (9.3%), metaphor (9.3%), antonomasia. 9.3%), while belittling (6.2%), contraposition (6.2%) are rare; the least used are euphemisms (3.1%), repetition (3.1%), apotheosis (3.1%), rhetorical question (3.1%).

Lexical means of expression are lexical units of language, the pictorial possibilities of which are used to create literary images. Among the language means, which have been used to display the connection of broadcasting in the TV series, there are antonyms, synonyms, phraseological units, colloquial terms, archaisms.

Having analysed the script of the TV series "Sherlock.Season1" we have identified a large number of lexical language means of the main character's language personality actualisation, among which the most used lexical language means are archaisms (27%), idioms (23%), prosaic expressions (19%), terms (19%), and the least used ones are antonyms (8%), synonyms (4%).

Grammatical means are any materially expressed language means accompanying the establishment of grammatical relations in the language system. The language personality of the main character in the TV series is portrayed using such grammatical means of syntactic origin as word order and change of grammatical relations.

All the grammatical language means used by our main character in his speech occurred with equal frequency during the analysis: compound sentences (25%),

conditional sentences (25%), simple sentences (25%), word order change in a sentence (25%).

The third chapter the adequacy of translation into Ukrainian of the script using lexical, stylistic and grammatical translation transformations was investigated.

The most important task of the translator is to achieve semantic equivalence between the original and translated texts. In order to achieve this, a variety of translation transformations and transformations affecting the lexical, stylistic and grammatical structure of the expression are needed. It is the differences in the structures of the source and target languages that force the translator to use different transformations.

In order to overcome the barrier of differences in the source language and the target language and to achieve an adequate translation, a number of translation transformations on the lexical, stylistic and grammatical language levels are applied.

The main types of translation transformations have been analyzed and examples of their use in translation from English into Ukrainian TV series "Sherlock. Season 1." according to the classification of linguist V.N. Komissarov. As a result of the analysis, it was concluded that all types of transformations consist in the transformation of a word or sentence structure in translation in accordance with lexical, stylistic or grammatical norms of the target language.

Lexical transformations replace individual lexical units of the source language with lexical units of the target language which are not their dictionary equivalents.

The types of lexical transformations that are mainly used in the translation process include the following translation techniques: translation transcribing and transliteration; lexical-semantic substitutions: concretisation, generalisation, modulation, etc.

Transcribing and transliteration are techniques of translating lexical units of the original language by reproducing their form using the letters of the target language.

Lexical-semantic substitution is a method of translating lexical units of the source language by using in translation units of the target language, which do not coincide with the meaning of the source units, but can be derived from them through a particular type of logical transformation. The main types of such substitutions are concretization, generalization and modulation – a semantic development of the meaning of the source unit.

Concretisation – lexico-semantic transformation, which replaces a word or phrase of the source language with a broad subject and logical meaning of the word or phrase of the target language with a narrower meaning.

Generalisation – lexical-semantic transformation, in which a unit of the source language, which has a narrower meaning, is replaced by a unit of the target language with a broader meaning.

Modulation (semantic, logical development) – lexico-semantic transformation, in which a word or phrase of the source language is replaced by the unit of the target language, the meaning of which is logically derived from the source unit.

Logical development is the most complex technique, as it requires a certain skill of the translator.

To summarise the research results we can state that modulation (50%) is the most common lexical transformation technique used by translators in this text, generalisation (30%) is the next most used technique, and the least used are instantiation (8%), transliteration (8%) and transcription (4%).

The reason for the use of stylistic transformations such as adequate replacement, demetaphorisation, compensation and omission is that the stylistic

systems of languages have their own national character. An adequate translation is impossible without taking into account the stylistic features of the original.

One common translation technique is adequate substitution. It is most often used when translating idioms and traditional metaphors.

Demetaphorisation is a translation technique that is used to reproduce allegory, metaphors, etc., in translation is expressed directly – using direct (non-translatable) meanings of words and word combinations.

Compensation is a type of translation transformation in which the units of the source language of the original are lost in the translation by any other means, and not necessarily in the same place of the text as in the original.

Omitting – refusing to translate semantically redundant words whose meaning is irrelevant or can be easily reconstructed in the context.

Concerning stylistic usage of translation transformations, we can find that adequate substitution (33%), compensation (30%), omission (30%) and demetaphorisation (7%) are the most frequently used types of transformations.

Grammatical transformations consist in the transformation of sentence structure in the translation process according to the norms of the target language. Grammatical transformations (morphological and syntactic) include: syntactic assimilation (literal translation); sentence splitting; grammatical substitutions (word forms, parts of speech and sentence terms must be replaced), etc. Let us have a closer look at the above grammatical transformations.

Syntactic assimilation (literal translation) – grammatical transformation where the syntactic structure of the source language will turn into a similar structure of the target language.

Sentence compartmentalisation – a grammatical transformation in which the syntactic structure of the original sentence is transformed into two or more predicate structures of the target language.

Grammatical substitution – a grammatical transformation in which a grammatical unit in the source language is transformed into a unit of the target language with a different grammatical meaning.

In their turn, grammatical translation transformations are used as follows: grammatical substitution (55%) and syntactic assimilation (40%) are used frequently as opposed to sentence splitting (5%).

The use of translation transformations is a necessary means to achieve an adequate translation. In the collected language material most of the existing types of lexical, stylistic and grammatical translation transformations are represented.